

ΡΩΤΩ ΚΑΙ ΜΑΘΑΙΝΩ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟ

**ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Ε1 ΤΟΥ 5ου ΔΗΜ. ΣΧ. ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ
ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ**

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΑΣΚΑΛΑ: ΜΠΑΡΛΑ - ΝΙΑΒΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΣΧ. ΕΤΟΣ : 2002-2003

ΡΩΤΩ ΚΑΙ ΜΑΘΑΙΝΩ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟ

Για να γίνει αυτή η εργασία δούλεψαν με προθυμία και μεράκι οι μαθητές της Ε1 τάξης του 5^{ου} Δημ. Σχ. Λιβαδειάς μαζί με τη δασκάλα τους Μπάρλα-Νιαβή Βασιλική.

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΜΑΘΗΤΩΝ

Ροζάνθη Λετσιου
Μαρία Νικολακάκη
Βαγγελίτσα Φουντά
Βίρνα Αγγελοπούλου
Μαρία Λούλου
Παναγιώτα Καλλιανκίση
Αργύρης Τσούτσας
Κωνσταντίνος Εβέρμος
Στέφανος Γιοβανόβσκι
Θάνος Παπαγεωργίου
Γιώργος Κωνσταντίνου
Αλέξανδρος Φινκάς

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή	3
2. Συνοικισμός της Λιβαδειάς	7
3. Φωτογραφίες	12
4. Δυο λόγια για τη Μικρασιατική καταστροφή	16
5. Φωτογραφίες	19
6. Ο κ. Τάσος Χατζηχαλκιάς ήρθε στη τάξη μας.....	23
7. Φωτογραφίες	26
8. Η κ. Λιάνα Μπάρτζου – συνέντευξη	27
9. Αφήγηση της κ. Διαμάντω Κεράστα	29
10. Η κ. Μαρίτσα Καμπούρογλου.....	30
11. Ο κ. Κοσμάς Κοσμίδης	31
12. Αποσπάσματα από λογοτεχνικά κείμενα	33
13. Ο ξεριζωμός των Ποντίων	39
14. Χάρτης του Πόντου	40
15. Ο κ. Μιχάλης Μιχαηλίδης ήρθε στην τάξη μας	41
16. Αφήγηση της κ. Σοφίας Τερζίδη	44
17. Η κ. Ραφαηλίδη Θυμάται.....	47
18. Η κ. Χρυσούλα Αποστολίδη διηγείται....	48
19. Ο Συνοικισμός και τα σπίτια του Ο. Ε. Κ.	51
20. Φωτογραφίες	54
21. Ο Συνοικισμός σήμερα	56
22. Φωτογραφίες	58
23. Το 5 ^ο Δημ. Σχ. Λιβαδειάς	60
24. Τα μαγαζιά του Συνοικισμού	62
25. Φωτογραφίες	66
26. Ο φούρνος του Γιατζιτζόγλου	67
27. Παιδικοί και Βρεφονηπιακοί Σταθμοί	69
28. Το μνημείο της Μικρασιάτισσας Μάνας	70
29. Οι δρόμοι και οι πλατείες του Συνοικισμού	72
30. Φωτογραφίες	74
31. Προτάσεις για ένα καλύτερο Συνοικισμό	76
32. Επίλογος	79

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αυτή η εργασία των μαθητών έγινε στα πλαίσια της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και της τοπικής ιστορίας. Είναι συνέχεια της περσινής εργασίας με θέμα « Η Λιβαδειά στο χθες, στο σήμερα και στο αύριο – Έρκυνα, Τροφώνιο Μαντείο, Κάστρο, βιομηχανίες γύρω από το ποτάμι...»

Σ' αυτή την εργασία ασχολούνται τα παιδιά με την συνοικία τους, στην οποία ζουν και πηγαίνουν σχολείο. Κρίθηκε αναγκαία να γίνει αυτή η εργασία μετά από μια έρευνα που έκανα σχετικά με το Συνοικισμό.

Τους δόθηκε ένα ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις που αφορούσαν το Συνοικισμό. Ζήτησα να μου αναφέρουν τρεις δρόμους. Από τα 12 παιδιά μόνο 8 έγραψαν και τους 3 δρόμους. Σε άλλη ερώτηση, γιατί ονομάζονται έτσι οι δρόμοι, μόνο τρία παιδιά απάντησαν. Κανένα δε γνώριζε πως ονομάζονται και οι τρεις πλατείες. Μόνο δύο γνώριζαν την πλατεία του Αγίου Μελετίου. Κανένα δεν γνώριζε για το μνημείο των Μικρασιατών. Και τέλος μόνο ένα γνώριζε ότι τα μικρά σπιτάκια, πού είναι κτισμένα όλα με το ίδιο σχέδιο, τα έχει κτίσει ο Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας.

Με αφορμή τις απαντήσεις των παιδιών, στο ερωτηματολόγιο που τους έδωσα, ξεκινήσαμε την εργασία αυτή. Μετά τον πρώτο αναγνωριστικό περίπατο που κάναμε, στις 9-4-2003, τα παιδιά με τη δική μου βοήθεια έφτιαξαν τα θέματα με τα οποία θα ασχολούνταν. Έφτιαξαν τις ομάδες τους και κάθε ομάδα ανέλαβε ορισμένες εργασίες.

Συγκεντρώθηκαν οι πρώτες πληροφορίες, όπως ονόματα δρόμων και πλατειών. Βρήκαν τα παιδιά ότι όλα αυτά τα ονόματα τους οδηγούσαν στη Μ. Ασία και στον Πόντο. Από την μέχρι τώρα διδαχθήσα ιστορία γνώριζαν ότι σε αυτά τα μέρη είχαν αποικίες οι Ίωνες, οι Δωριείς και οι Αχαιοί. Δεν γνώριζαν όμως για τη Μικρασιατική καταστροφή και το διωγμό των Ποντίων.

Ψάξαμε και βρήκαμε ανθρώπους που θα μας μιλούσαν για αυτά, είτε γιατί τα είχαν ζήσει είτε γιατί τα είχαν

ακούσει από τους γονείς τους ή τους παππούδες τους. Έτσι προέκυψαν οι συνεντεύξεις. Μέσα από τις συνεντεύξεις έμαθαν πως και γιατί έγινε η Μικρασιατική Καταστροφή και ο διωγμός των Ποντίων, χωρίς να ανατρέξουν σε ιστορικά βιβλία, που θα τα δυσκόλευε μιας και δεν είχαν διδαχθεί την αντίστοιχη ύλη.

Βοήθησε επίσης πολύ και η βιντεοταινία που είδαν με θέμα « Παιδιά είμαστε τότε... Οι Μικρασιάτες θυμούνται», παραγωγής του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού. Στην ταινία, άνδρες και γυναίκες, μιλούσαν για την πατρίδα τους όπως την θυμούνταν, για τα ιστορικά γεγονότα εκείνης της εποχής όπως τα έζησαν και για την μεγάλη καταστροφή.

Πολλά στοιχεία μάθαμε και από την κασέτα του Συλλόγου των Μικρασιατών «Αύγουστος 1995». Σε αυτή την κασέτα μιλούν οι Μικρασιάτες του Συνοικισμού. Θυμούνται την πατρίδα τους, τις δύσκολες αλλά και τελευταίες τους ώρες στη Σμύρνη. Τον ερχομό τους στην «Μητέρα Ελλάδα» και τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν με την εγκατάστασή τους στη Λιβαδειά.

Μας βοήθησε επίσης και το ντοκυμαντέρ της ΕΡΤ που κάνει αναφορά στην Σμύρνη, και αυτό μας το έδωσε ο Σύλλογος Μικρασιατών.

Στο τέλος, με τη βοήθεια τη δική μου, γράφτηκαν κάποια ιστορικά στοιχεία, για να υπάρχουν τα ιστορικά γεγονότα σε μια χρονολογική σειρά και να έχουν τα παιδιά μια σαφή εικόνα των εξελίξεων.

Στη συλλογή πληροφοριών μας βοήθησαν σημαντικά ο κ. Κοσμάς Κοσμίδης και ο κ. Μιχάλης Μιχαηλίδης, για τους Μικρασιάτες ο πρώτος και για τους Πόντιους ο δεύτερος. Συμπεριλάβαμε και τις πληροφορίες για τις Εργατικές Κατοικίες και έτσι φτιάχτηκε η ιστορία του Συνοικισμού.

Στη συνέχεια τα παιδιά ασχολήθηκαν με το Συνοικισμό του «**σήμερα**». Έφεραν πληροφορίες για τα καταστήματα, τις εκκλησίες, τα σχολεία, τους παιδικούς σταθμούς και ότι άλλο είχε σχέση με το Συνοικισμό.

Έβγαλαν φωτογραφίες μόνο τους, αλλά και όλοι μαζί στους περιπάτους που κάναμε, στις 14-4-2003 και στις 21-5-2003. Ψάξαμε και βρήκαμε και κάποιες παλιές φωτογραφίες.

Με το τέλος αυτής της εργασίας τα παιδιά κατέληξαν σε μια δημιουργική και κριτική παρέμβαση για το Συνοικισμό. Έκαναν τις προτάσεις τους για ένα καλύτερο Συνοικισμό στο «αύριο».

Αφού η εργασία τελείωσε ήθελα να αξιολογήσω τα αποτελέσματα αυτής της δραστηριότητας. Τους έκανα δυο προτάσεις. Η μία ήταν να φτιάξουν μια ομαδική αφίσα και η άλλη να γράψουν ένα άρθρο, σαν να το έστελναν σε μια εφημερίδα, με θέμα: « η πορεία του Συνοικισμού στο χρόνο».

Τα παιδιά προτίμησαν να φτιάξουν μια αφίσα με τις φωτογραφίες που είχαν βγάλει. Έτσι έφτιαξαν την «ιστορία του συνοικισμού με φωτογραφίες» ακούγοντας Μικρασιάτικα και Ποντιακά τραγούδια.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης ήταν θετικά. Είναι χαρακτηριστικά τα λόγια τους « τώρα γνωρίσαμε το Συνοικισμό, δεν τον ξέραμε και ας μέναμε εδώ ».

Είναι φανερό ότι τα παιδιά από αυτήν την εργασία ωφελήθηκαν. Έμαθαν να ερευνούν, να παρατηρούν, να συσχετίζουν γεγονότα, να εξάγουν συμπεράσματα.

Με τις συνεντεύξεις «έζησαν» και αντελήφθησαν τα προβλήματα των προσφύγων. Προβληματίστηκαν για το τι θα μπορούσαν να κάνουν σε ανάλογες περιπτώσεις με πρόσφυγες. Άκουσαν τι νιώθει ένα παιδί όταν χάνει τους δικούς του, το σπίτι του και μάλιστα με τόσο βίαιο τρόπο. Αναφέρθηκαν στο σημερινό πόλεμο του Ιράκ που για άλλη μια φορά άφησε ορφανά παιδιά και ξερίζωσε ανθρώπους από τον τόπο τους.

Τα παιδιά ωφελήθηκαν ακόμα γιατί εργάστηκαν ομαδικά και έτσι είδαν ότι τα αποτελέσματα μιας ομαδικής δουλειάς είναι καλύτερα από μιας ατομικής.

Μετά από μια τέτοια ομαδική δουλειά υπάρχει συναισθηματικό δέσιμο και μεταξύ των μαθητών, ενισχύονται

φιλίες δημιουργούνται καινούργιες, αλλά και μεταξύ των μαθητών και της δασκάλας τους. Όλοι δουλεύουν στην ομάδα, για ένα ποθούμενο αποτέλεσμα, με ίσους όρους.

Αποτέλεσμα της προσπάθειας των παιδιών ήταν η δημιουργία αυτού του βιβλίου, με τίτλο « **Ρωτώ και μαθαίνω για το Συνοικισμό** ». Μετά από 20 – 30 χρόνια αυτό το βιβλίο θα έχει μεγαλύτερη ίσως αξία, διότι από τα κείμενα και από τις φωτογραφίες του, θα βλέπουν πως ήταν ο Συνοικισμός το 2003 αλλά και τις αλλαγές που έχουν γίνει.

Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω : 1^ο) τους μαθητές μου που δούλεψαν για να γίνει αυτή η εργασία, στερούμενοι πολλές φορές και τον ελεύθερό τους χρόνο, 2^ο) όλους όσους μας μίλησαν και μας έδωσαν όλες αυτές τις πληροφορίες, τους κυρίους Κοσμίδη Κοσμά, Τάσο Χατζηχαλκιά, Μιχάλη Μιχαηλίδη, τον ιερέα Δημήτρη Ταγκαλέγκα και τις κυρίες Μπάρτζου Λιάνα, Διαμάντω Κεράστα, Ελένη Ραφαηλίδη, Χρυσούλα Αποστολίδη, Μαρίτσα Μικροπαντρεμένου- Καμπούρογλου, Σοφία Τερζίδη, και Παπαλιάκου Αικατερίνη.

3^ο) τις μητέρες: Φρόσω Δερμανοπούλου, Κατερίνα Τζουβάρα, Σοφία Κεντάκα, που μας βοήθησαν φέρνοντάς μας σε επαφή με ανθρώπους που γνώριζαν για το θέμα μας.

Θέλω επίσης να ευχαριστήσω τον υπεύθυνο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Βοιωτίας, τον κ. Δούμα Γιάννη, τον Διευθυντή του Σχολείου μας, κ. Ντέσκο Γιώργο και τους γονείς των μαθητών της τάξης μου που φρόντισαν να καλύψουν τα έξοδα της εργασίας μας.

Η δασκάλα της Ε1 του 5^ο Δημ. Σχ. Λιβαδειάς

Μπάρλα- Νιαβή Βασιλική

Ο Συνοικισμός της Λιβαδειάς.

Περπατώντας τους δρόμους του Συνοικισμού βρίσκουμε ονόματα δρόμων όπως Μ. Ασίας, Κερασόντος, Ποντίων, Ιωνίας, Τενέδου, Σμύρνης, Κωνσταντινουπόλεως... Αναρωτηθήκαμε γιατί σ' αυτό το κομμάτι της πόλης μας έχουν δοθεί αυτά τα ονόματα, που είναι ονόματα πόλεων και περιοχών.

Από την ιστορία μας έχουμε μάθει για τη Μ.Ασία, τον Πόντο, την Ιωνία, αλλά δεν ξέραμε τι σχέση έχουν με το Συνοικισμό της Λιβαδειάς. Αρχίσαμε το ψάξιμο. Ρωτήσαμε και μάθαμε και έτσι φτιάξαμε την ιστορία του Συνοικισμού.

Στο Συνοικισμό πριν 80 περίπου χρόνια δεν υπήρχαν σπίτια μόνο χωράφια. Η Λιβαδειά τότε σταματούσε κάπου ψηλά στην Καραγιανοπούλου. Η δε οδός Καραγιανοπούλου ήταν χωματόδρομος.

Ο κ. Κοσμάς Κοσμίδης, πρόεδρος του Συλλόγου Μικρασιατών μας είπε ότι το 1922, από τον Αύγουστο ως το Δεκέμβρη, έφτασαν στην πόλη μας οι πρώτες 50 οικογένειες προσφύγων από τη Μ.Ασία. Αυτές ήρθαν από τα Σόκια, Προύσα και Αϊβαλή.

Αυτές οι 50 οικογένειες, που ήσαν περίπου 300 άτομα διασκορπίστηκαν στην πόλη. Μερικοί εγκαταστάθηκαν σε ένα σπίτι, ιδιοκτησίας Μοραΐτη, δίπλα στο παλιό Γυμνάσιο. Άλλοι σε άλλα διαθέσιμα κτίρια. Αντιμετώπισαν πολλά προβλήματα επιβίωσης. Είχαν και αυτοί την ίδια τύχη που έχουν όλοι οι πρόσφυγες, πολλές φορές ακόμα και σήμερα. Έπεσαν θύματα εκμετάλλευσης, αλλά και δυσπιστίας από τους ντόπιους. Βέβαια υπήρχαν και κείνη που τους στήριξαν.

Λίγο αργότερα ήρθαν και άλλες 15 οικογένειες. Όταν έγινε η πρώτη απογραφή το 1928 ο συνολικός αριθμός των προσφύγων ήταν 292 άτομα.

Οι Μικρασιάτες πρόσφυγες ήταν άνθρωποι με υψηλό βιοτικό επίπεδο στην πατρίδα τους και τώρα ζούσαν σε άθλιες συνθήκες, στερούμενοι πολλές φορές και τα απολύτως αναγκαία.

Η κατάσταση αυτή συνεχίστηκε μέχρι την απαλλοτρίωση από το κράτος, των κτημάτων του Αγίου Μελετίου, το 1926. Αρχικά είχε προταθεί η περιοχή Ράχες για να κτιστούν τα σπίτια, αλλά κατόπιν παρεμβάσεως των κυρίων Μικροπαντρεμένου Νίκου, Χατζηροδιά Δημήτρη και Κοσμά Κοσμίδη, παππού του προέδρου του Συλλόγου των Μικρασιατών, τα σπίτια κτίστηκαν στον Άγιο Μελέτη. Θεωρούσαν ότι ήταν καλύτερη αυτή η περιοχή και πιο κοντά στη πόλη. Τελικά, το 1928- 29 ολοκληρώθηκε η οικοδόμηση των κτιρίων στέγασης των προσφύγων. Και έτσι άρχισε η μεταβατική περίοδος κοινωνικής τους ένταξης.

Στα χρόνια εκείνα εμφανίστηκαν και τα πρώτα μαγαζάκια στην συνοικία του Αγίου Μελετίου.. Πρώτο καφενείο «**ο Αριστοφάνης**», το 1932. Μετά η ταβέρνα «**Σοφούλη**». Τα μπακάλικα του **Μικροπαντρεμένου** και το μαγαζάκι «**Μιμίκος**» του Χατζηροδιά. Το πρώτο τους σχολείο ήταν κάπου κοντά στην πλατεία του Αγίου Μελετίου, στην αρχή του δρόμου 25ης Μαρτίου. Ο οικισμός τους ήταν ανάμεσα της 25ης Μαρτίου και του χειμάρρου.

Από τον κ. Κοσμίδη μας δόθηκαν μερικά ονόματα από τις πρώτες προσφυγικές οικογένειες. Κάποια από αυτά είναι: Μπάρτζος, Κοσμίδης, Μικροπαντρεμένος, Χατζηκωνσταντής, Καραχάλιος, Χατζής, Σκαπέτης, Χατζηροδιάς, Κλεούσης, Μόραλης, Σοφούλης, Τσεσμετζής, Κανάρης, Κεραμιδάς, Περής, Γιατζιτζόγλου, Καμπούρογλου, Σουραφής, Γιωργάς, Χατζηχαλκιάς, Χριστοδούλου κ.α.

Το 1956 ήρθαν άλλες 15 οικογένειες από τις ίδιες περιοχές της Μ. Ασίας.

Η ζωή βελτιώθηκε αφού δόθηκαν είκοσι στρέμματα στον καθένα, στη περιοχή Ράχη. Παρόλα αυτά, το μεγάλο πρόβλημα των καταπονημένων αυτών Ελλήνων, εξακολουθούσε να είναι η ανεργία και σε αυτό προστέθηκε και ο Β΄ παγκόσμιος πόλεμος.

Τα σπίτια τους ήταν μικρά αλλά άστραφταν από καθαριότητα. Ξεχώριζαν από τα λευκά τους πεζούλια και τα ανθισμένα πρεβάζια. Είχαν δυο δωμάτια, μια κρεβατοκάμαρα και ένα χώρο που ήταν η κουζίνα τους αλλά και το μέρος όπου καθόταν όλη η οικογένεια. Πολλοί αργότερα χώρισαν την κρεβατοκάμαρα στη μέση με ένα τοίχο φτιαγμένο από καλάμια. Το μπάνιο τους ήταν έξω από το σπίτι.

Το σπίτι ήταν φτιαγμένο με πλήθια και καλάμι. Τα πλήθια είχαν το σχήμα του σημερινού τσιμεντόλιθου, αλλά ήταν φτιαγμένα από χώμα και άχυρα. Τα σπίτια είχαν και υπόγειο, που έμπαιναν από μια καταπακτή που υπήρχε στο πάτωμα.

Ποτέ τους δεν ξέχασαν την πατρίδα τους. Τα βράδια στα ταβερνάκια σιγοψιθύριζαν σκοπούς της πατρίδας τους, αναπολούσαν με λύπη τα περασμένα, αλλά έκαναν όμως όνειρα για μια καλύτερη ζωή σε αυτό τον τόπο που βρέθηκαν.

Τα χρόνια πέρασαν και οι Μικρασιάτες πρόσφυγες αποτέλεσαν ένα αναπόσπαστο κομμάτι της Λιβαδειάς. Σήμερα τα εγγόνια και τα δισέγγονα αυτών που ήρθαν από τη Μ. Ασία έχουν ακούσει την ιστορία παππούδων και των γιαγιάδων τους, είτε από τους ίδιους είτε από τους γονείς τους. Το 1979 ιδρύθηκε και ο Σύλλογος Μικρασιατών. Αργότερα έφτιαξαν και το μνημείο της Μικρασιάτισσας Μάνας.

Όμως ο Συνοικισμός δέχτηκε και άλλους Έλληνες πρόσφυγες. Αυτή τη φορά ήρθαν από τον Πόντο.

Οι πρώτες προσφυγικές οικογένειες από τον Πόντο ήρθαν στη Λιβαδειά το 1939. Ήσαν 86 οικογένειες. Ο κ. Μιχαηλίδης, υπάλληλος του Δήμου, βρήκε το σημείωμα της επιτροπής που τις κατένειμε σε διάφορα σπίτια και έτσι γνωρίζει τον ακριβή αριθμό.

Από το 1939-1945 έφυγαν πολλές οικογένειες και πήγαν Μακεδονία και Αθήνα. Πήγαν στη Μακεδονία γιατί έμαθαν ότι εκεί μοίραζαν γη και επειδή οι περισσότεροι Πόντιοι, το 95%, ήταν αγρότες πήγαν εκεί.

Μετά το 1945 είχαν μείνει στη Λιβαδειά μόνο 22 οικογένειες. Το 1959 μοίρασαν κάποια οικόπεδα για να

χτίσουν σπίτια. Για να χτιστούν τα σπίτια βοηθούσε ο ένας τον άλλο. Αργότερα έφυγαν και άλλες οικογένειες και τελικά έμειναν 13. Οι περισσότερες κατοικούσαν στο Συνοικισμό και δυο τρεις μέσα στην πόλη.

Μετά το 1955 ,1956 ήρθαν νεότεροι Πόντιοι από τα βάθη της Ρωσίας, από το Καζακστάν και τη Σιβηρία. Ήταν περίπου 25 με 30 οικογένειες. Το 90% από αυτούς έφυγαν και πήγαν στην Αθήνα και συγκεκριμένα στο Μενίδι, γιατί εκεί βρήκαν οικόπεδα. Από αυτές τις οικογένειες έμειναν μόνο 8. Τρεις έμειναν στο Συνοικισμό και 5 στη Λιβαδειά.

Οι Πόντιοι του Συνοικισμού έμεναν γύρω από την οδό Ποντίων, που στην αρχή είχε ονομαστεί οδός Ελληνορώσων. Με ενέργειες του κ. Μιχαηλίδη , που ήταν τότε υπάλληλος του Δήμου, ακυρώθηκε η αρχική πρόταση πριν ακόμα εγκριθεί από την Νομαρχία. Ο λόγος που ακυρώθηκε η αρχική πρόταση ήταν, όπως υποστήριζε ο κ. Μιχαηλιδης, ότι δεν υπάρχουν Έλληνες της Ρωσίας αλλά Έλληνες του Πόντου και έτσι η οδός ονομάστηκε Ποντίων.

Οι πρόσφυγες Πόντιοι όταν ήρθαν στη Λιβαδειά βρήκαν δουλειά στα εργοστάσια που υπήρχαν, στα χωράφια και στις οικοδομές. Με το πέρασμα του χρόνου οι συνθήκες ζωής άλλαξαν και πολλοί από αυτούς ή τα παιδιά τους, έχουν δημιουργήσει δικές τους δουλειές και αποτελούν και αυτοί ένα αναπόσπαστο κομμάτι της πόλης μας.

Ίδρυσαν και αυτοί το Σύλλογό τους, όπως και οι Μικρασιάτες.

Όταν έγινε το 1956 η δεύτερη απογραφή του πληθυσμού του Αγίου Μελετίου- όπως τον έλεγαν τότε το Συνοικισμό, από το εξωκλήσι του τον Άγιο Μελέτη- ζούσαν στο οικισμό 592 άτομα. Σιγά σιγά τα χρόνια πέρασαν και ο οικισμός των προσφύγων έγινε κοινότητα με πρόεδρο τον, κ. **Ηγεμόνα Θεοδόση**, που ορίστηκε από τον τότε Νομάρχη κ. Μανουσόπουλο Αθανάσιο. Επί Δημαρχίας του κ. Γιάννη Ανδρεαδάκη, περίπου το 1962, ο Συνοικισμός πλέον ανήκει στο Δήμο Λεβαδέων .

Σήμερα στο Συνοικισμό δεν κατοικούνε μόνο οι πρόσφυγες της Μ. Ασίας ή του Πόντου αλλά και πολλοί άλλοι που ήρθαν από τα γύρω χωριά ή από άλλα μέρη της πατρίδας μας. Σ' αυτό σπουδαίο ρόλο έπαιξε και η κατασκευή των κατοικιών από τον Οργανισμό Εργατικών Κατοικιών.

Ο Συνοικισμός αποτελεί ένα χαρακτηριστικό κομμάτι της πόλης μας. Ξεχωρίζει από τα μικρά σπιτάκια του, από τους κήπους τους με τα πολύχρωμα ,μυρωδάτα λουλούδια. Περπατώντας στους δρόμους του μπορείς να ακούσεις το κελάηδισμα των πουλιών. Μπορείς να δεις ακόμη γιαγιάδες και παππούδες να κάθονται έξω στην αυλή τους και να συζητάνε και παιδιά να παίζουν στους δρόμους.

Δεν είναι μόνο οι ονομασίες των δρόμων του Συνοικισμού που μας μιλάνε για την ζωντανή του ιστορία. Ανακαλύπτεις ακόμα και σήμερα, περπατώντας στους δρόμους του, εκείνα τα προσφυγικά σπιτάκια, που στέγασαν τον πόνο, την ελπίδα αλλά και τα όνειρα για μια καλύτερη ζωή στη «μάννα Ελλάδα» , όπως έλεγαν και οι ίδιοι για τον Ελλαδικό χώρο.

Η πλατεία του Αγίου Μελετίου – 1935
φωτ. από το σύλλογο Μικρασιατών

Τα εγγόνια με τον παππού
που φορά τη μικρασιάτικη
βράκα.

Γλέντι στον Άγιο Γιώργη
Στην Παλιά Γρανίτσα.

φωτ. του Συλλόγου Μικρασιατών

Μ' ένα μπουκάλι
κρασί στο ταβερνάκι.

Άλλες εποχές.

Εδώ ήταν το μαγαζάκι του Μικροπαντρεμένου,
από τα πρώτα του Συνοικισμού

Ασπρισμένες αυλές και
πρεβάζια

Δυο λόγια για τη μικρασιατική καταστροφή. Η καταστροφή της Σμύρνης.

Η ιστορία της μικρασιατικής καταστροφής δεν στάθηκε δυνατό να γραφτεί μέχρι σήμερα. Δεν υπάρχει όμως χέρι που θα την γράψει- χέρι σταθερό που να μην τρέμει από τη συγκίνηση. Μόνο μοιρολόγια είναι δυνατό να γραφούν με βουρκωμένα μάτια.

Το σχέδιο έλεγε να βάλουν φωτιά και να την ενισχύσουν με φλογοβόλα κι εκρηκτικά υλικά. Το έργο θα γινόταν με τις πυροσβεστικές αντλίες της πόλης, που αντί για νερό θα είχαν αναφλογιστικά υγρά. Ο αδιάκοπος ραντισμός με αυτά το υγρό θα έφερνε ένα εκρηκτικό φούντωμα στην ανάφλεξη.

Οι Τούρκοι αρνούνται σήμερα την σφαγή του 1922. Και όταν βρίσκονται αντιμέτωποι με τα ντοκουμέντα τα αποδίδουν στις ακρότητες του πολέμου. Η αλήθεια είναι διαφορετική.

Η γενοκτονία των Ελλήνων ήταν καλά μελετημένο σχέδιο εξόντωσης, που άρχισε να εφαρμόζεται από το 1914, με τον πρώτο διωγμό και ολοκληρώθηκε την καταστροφή του 1922.

«...ολόκληρη η πόλη λαμπάδιαζε από τις φλόγες και φώτιζε το λιμάνι σαν να ήταν μέρα. Χιλιάδες πρόσφυγες ορμούσαν πότε μπρος και πότε πίσω δοκιμάζοντας να αποφύγουν το κάψιμό τους από τις φλόγες της πυρκαγιάς που φτάνανε ως τη θάλασσα. Βρέχανε κουβέρτες για να σκεπαστούν, πέφτανε στη θάλασσα χωρίς να γνωρίζουν κολύμπι. ...»

Η επιβίβαση άρχισε την 1^η του Σεπτεμβρη. Τα πλήθη στην προκυμαία ήταν πυκνά. Ήταν σπαρακτικό το δάκρυ τους, ανατριχιαστικό το βογκητό τους. Για είκοσι ημέρες ζούσαν την αγωνία της φυγής. Και όταν πήδηξαν στα πλοία θέλησαν να αναπνεύσουν με ανακούφιση, αλλά δεν μπόρεσαν. Ένας λυγμός βγήκε από τα στήθια τους, ένας βαθύς πόνος ξέσχισε τα σωθικά τους.

Ο ήλιος έγερνε στη δύση του. Στο βάθος πρόβαλαν τα βουνά της Μ. Ασίας. Δεν είχαν πια το πρασινογάλαζο χρώμα τους. Ένα κόκκινο σύννεφο τα είχε σκεπάσει.

Να ήταν οι τελευταίες ακτίνες του ήλιου; Ή το αίμα των νεκρών μας;

Πολλοί έχασαν τα παιδιά τους μέσα στο χαλασμό.

Πολλοί έχασαν τις οικογένειές τους. Δάκρυα, δάκρυα παντού...

Ο Ελληνισμός της Μ. Ασίας, που η ιστορία του ξεκινά από το 14^ο αι. π.Χ. που ιδρύθηκαν οι πρώτες ελληνικές αποικίες, αποσπάστηκε και μεταφυτεύτηκε στα εδάφη της Ελλάδας με τον πιο επώδυνο τρόπο. 1.500.000 γέροι ανήμποροι, γυναικόπαιδα, άντρες και χιλιάδες ορφανά ρίζωσαν στην αγκαλιά της μάνας Ελλάδας και βλάστησαν και έδωσαν καρπούς, αλλά ποτέ δεν λησμόνησαν.

Και πώς να λησμονήσουν. Με πόνο άφησε την πατρική του γη και μ' ένα μπόγο ρούχα μαζί με το εικόνισμα γερά καρφωμένο στα στήθη τους ρίζωσαν σ' όλη την Ελλάδα. Και εδώ στάθηκαν και ορθοπόδησαν, δούλεψαν τη γη, εισχώρησαν στη ζωή της χώρας στη βιομηχανία, στο εμπόριο, στην ναυτιλία, στις τέχνες και στα γράμματα. Έφεραν νέο πνεύμα.

Ένας λαός που ενώ ξεριζώνεται με τέτοια θηρεωδία, καίγονταν τα πάντα γύρω τους, αυτός σώζει ιερά και παραδόσεις. Το κάνει γιατί ξέρει καλά ότι με αυτά μπορεί να ξαναφτιάξει τη ζωή του. Ξέρει ότι όταν τα χάσει θα σβήσει σαν λαός.

Εδώ στην Ελλάδα αγάπησαν το χώμα της ελεύθερης πατρίδας που τους χάρισε την ελπίδα να συνεχίσουν τη ζωή.

Μέσα σε αυτό τον ελλαδικό χώρο οι Μικρασιάτες άρχισαν να ζουν. Καινούρια χωριά, καινούριες περιοχές, πόλεις ξεπήδησαν με τα ονόματα των ξεριζωμένων πατρίδων. Το όνομα δείχνει την καταγωγή και το νέο δηλώνει τη νέα πατρίδα.
Νέα Μάκρη, Νέα Σμύρνη, Νέα Φώκεια.....

Με τη συνθήκη της Λωζάνης, που ισχύει ακόμα και σήμερα, η Ελλάδα έχασε την Ανατολική Θράκη και τα νησιά

Ίμβρο και Τένεδο. Έγινε υποχρεωτική ανταλλαγή των πληθυσμών: 1.500.000 Έλληνες εγκατέλειψαν την Τουρκία και 500.000 Τούρκοι την Ελλάδα. Δε μετακινήθηκαν οι μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης και οι Έλληνες της Ίμβρου και της Τενέδου.

Σήμερα ο αριθμός των μουσουλμάνων της Δ. Θράκης, έχει αυξηθεί και υπερβαίνει τις 120.000 . Αντίθετα, οι Έλληνες της Κων/πολης, της Ίμβρου και της Τενέδου δέχτηκαν διωγμούς από τους Τούρκους και αναγκάστηκαν να φύγουν. Όσοι απέμειναν, δεν ξεπερνούν σήμερα τις 3.000 .

ΑΡΓΥΡΗΣ

ΕΥΞΕΙΝΟΣ . . . ΠΕΛΑΓΟΣ

Κωνσταντινούπολη

Προποντιδα

Βαλκανοί

Σαμψούνια
Κερασούνια
Ορπ

Ορ. Ολύμπος

Αγκυρα

Καπαδοκία

Σεβάστεια

Ερζερούμ

Ορ. Αραράτ

π. Έρμιος

Σκύρινη

π. Μαιάνδρος

Ασημερή Ερημος

Ίκόνιο

Αδανα

Ορ. Τράπες

Αρμενική Τσιγρ

Αβαν

Ορ. Κράβος

Ορ. Καλλικίας

Ορ. Πάριος

Αλεξανδρέτα

π. Ευφράτης

π. Τίγρης

ΚΥΠΡΟΣ

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

ΘΑΛΑΣΣΑ

ΤΟΥΡΚΙΑ

C. Deschamps, Στις Αθήνες της Μικρασίας, Τραπεζία 1991

Το Κυβερνείο της Σμύρνης

C. Deschamps, Στις Αθήνες της Μικρασίας, Τραπεζία 1991

Κάρτα σταλμένη από τη Σμύρνη

C. Deschamps, Στις Αθήνες της Μικρασίας, Τραπεζία

Άποψη της Σμύρνης

Στην εκκλησία με τη φωτογραφία του Βενιζέλου

Μικρασιάτισσα της εποχής

Τις ελπίδες τους οι πρόσφυγες τις στήριζαν στην Παναγιά της Τήνου

Στιγμές από τη ζωή
των ανθρώπων
στα Σόκια.

Πρόσφυγες από τον Πόντο

Ο κ. & η κ. Τερζίδη

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ • ΤΕΡΖΙΔΗΣ ΣΕΝΤΕΡ

Vue générale d'Aïdin (Turquie d'Asie)

Γενική άποψη του Αιδινίου (Αρχ. Αντ. Μ.)

Αϊδίσι — Οδός Κεπεζί (Αρχ. Αντ. Μ.)

Ο κ. Τάσος Χατζηχαλκιάς ήρθε στην τάξη μας και μας είπε τη δική του ιστορία.

Ο κ. Τάσος Χατζηχαλκιάς στο κάλεσμά μας να έρθει να μας μιλήσει για τη Μικρασιατική καταστροφή και το Συνοικισμό δέχτηκε με μεγάλη ευχαρίστηση. Και έτσι την Τρίτη 15-4-2003 ήρθε στην τάξη μας. Τον περιμέναμε με αγωνία. Θέλαμε να ακούσουμε τον κ. Τάσο να μας διηγείται αυτά που έζησε τότε, στη μεγάλη καταστροφή. Είναι διαφορετικά να τα διαβάζεις και διαφορετικά να στα διηγείται κάποιος που τα έζησε.

« Γεννήθηκα το 1911, στο χωριό Κελεμπέση, κοντά στα Σόκια του νομού Αϊντινίου. Θυμάμαι, παιδί τότε, ότι στα χωριά μας δεν υπήρχε τούρκικος στρατός παρά τούρκικη αστυνομία. Οι Έλληνες πηγαίναμε φαντάροι, αλλά δεν μας έδιναν όπλα, μας έβαζαν όμως οι Τούρκοι να κάνουμε δουλειές.

Θυμάμαι τότε που ήρθε ο ελληνικός στρατός και ελευθέρωσε τη Σμύρνη και όλα τα ελληνικά χωριά. Σύμμαχοι τότε της Ελλάδας ήταν οι Άγγλοι και οι Γάλλοι. Ψυχή της μικρασιατικής Εκστρατείας ήταν ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Ελευθέριος Βενιζέλος. Το 1920 όμως ο Βενιζέλος έχασε τις εκλογές και ήρθε πίσω ο βασιλιάς Κωνσταντίνος. Αυτό δυσαρέστησε τους συμμάχους και μας εγκατέλειψαν. Τότε οι Τούρκοι άρχισαν τους διωγμούς. Στις 27 Αυγούστου του 1922 ο τούρκικος στρατός μπήκε στη Σμύρνη, που είχε γεμίσει πρόσφυγες, και την έκαψε.

Οι πρόσφυγες έφτασαν στη Σμύρνη με τρένα, με άλογα αλλά και με τα πόδια κρατώντας ένα μπογαλάκι ρούχα, γιατί μας είχαν πει ότι σε 7 ημέρες θα μπορούσαμε να γυρίσουμε στα σπίτια μας.

Δεν θα ξεχάσω ποτέ τον κόσμο που ήταν μαζεμένος στο λιμάνι να προσπαθούσε να φύγει από την κόλαση. Αλλά δεν θα ξεχάσω ποτέ αυτούς με το κόκκινο φέσι που τριγυρνούσαν ανάμεσα στον κόσμο και άρπαζαν τα χρυσαφικά που φορούσαν

οι γυναίκες. Όλοι προσπαθούσαμε να μπούμε σε ένα καράβι για να σωθούμε. Οι Γάλλοι και Εγγλέζοι μας έδιωχναν, έφτασαν να ρίχνουν ζεματιστό νερό για να μην πλησιάζουμε τα πλοία τους. Εκείνοι που βοήθησαν ήταν οι Ιταλοί.

Ήμουν 8 χρόνων μέσα στην καταστροφή και φοβόμουν πολύ. Οι γονείς μου είχαν πεθάνει πριν την καταστροφή και εμείς ήμασταν τρία αδέρφια και ένα ψυχοπαίδι που το μεγάλωσαν οι γονείς μου γιατί ήταν ορφανό.

Έφυγα και εγώ από το χωριό μου, όπως και όλοι οι κάτοικοι, και κατέβηκα στη Σμύρνη. Πήγα στο σπίτι ενός γνωστού του πατέρα μου και έμενα έξω στην αυλή του. Είδα ότι στη θάλασσα, έξω στην άμμο, είχε θαφτεί μια βάρκα, πήγαμε με το γνωστό μου την ξεχώσαμε και κρυφά από τους Τούρκους, γιατί απαγορευόταν να έχεις βάρκα, μπήκαμε μέσα με την οικογένειά του και καταφέραμε να μπούμε σε ένα ιταλικό καράβι και να σωθούμε.

Όταν φτάσαμε στον Πειραιά ήμουν μόνος μου. Με τα αδέρφια μου είχαμε χαθεί. Καθώς έκανα βόλτες στο λιμάνι είδα ένα καράβι στο οποίο έμπαιναν μέσα πρόσφυγες. Σκέφτηκα να μπω και εγώ και όπου πάει το καράβι να πάω. Το καράβι ήταν αμερικάνικο και έπαιρνε όσους πρόσφυγες ήθελαν να πάνε στην Αμερική. Όταν μπήκα μέσα συνάντησα ένα πατριώτη και μου είπε ότι είδε τα αδέρφια μου στη Σάμο και έτσι βγήκα από το καράβι.

Μετά τον Πειραιά πήγα στη Θεσσαλονίκη και εκεί που έκανα βόλτες στην παραλία είδα έναν ξάδερφό μου, της ίδιας ηλικίας με μένα, 9 χρόνων. Αυτός για να βγάλει χαρτζιλίκι έβγαζε το νερό από μια βάρκα. Από εκεί και οι δυο μαζί φύγαμε για τη Σάμο. Ευτυχώς στα κρατικά μέσα μεταφοράς οι πρόσφυγες δεν πλήρωναν εισιτήρια για να μπορούν να κινούνται ελεύθερα προκειμένου να βρουν τους δικούς τους.

Στη Σάμο βρήκα τα δυο αδέρφια μου. Εκείνη την εποχή έδωσε διαταγή η κυβέρνηση οι πρόσφυγες της Σάμου να πάνε στη Μακεδονία γιατί εκεί θα μας έδιναν σπίτια και χωράφια.

Εγκατασταθήκαμε εκεί, αλλά ήταν δύσκολη η συμβίωση με τις οικογένειες των αδελφών μου και έτσι μια νύχτα πήρα το πάπλωμά μου μόνο και έφυγα. Ήμουν δέκα χρόνων τότε. Πήγα

στην Καβάλα και κοιμόμουν έξω. Με είδε κάποια κυρία και με πήρε σπίτι της. Για ένα διάστημα δούλευα στο σπίτι της αλλά δεν μπορούσα να μείνω άλλο και έφυγα και πήγα Θάσο. Εκεί δούλεψα σε ένα λιοτρίβι. Τροφοδοτούσα τη φωτιά με ξύλα για να υπάρχει ζεστό νερό. Κάθισα κάποιο διάστημα εκεί και μετά έφυγα και πήγα στην Καβάλα και μετά στο Βόλο. Εκεί δούλευα σερβιτόρος. Ήμουν 19 χρόνων όταν έφυγα από το Βόλο και πήγα στην Κρήτη και από μετά στην Αθήνα. Στην Αθήνα δούλευα σε έναν εργολάβο οικοδομών και μετά σε έναν εργολάβο που έφτιαχνε δρόμους. Τότε ασφαλτόστρωνε το δρόμο Αθήνα –Λιβαδειάς και έτσι βρέθηκα στ Λιβαδειά το 1936.

Στη Λιβαδειά έπιασα δουλειά στα νταμάρια του Χατζημανώλη και ΣΙΑ. Σιγά σιγά έγινα συντηρητής μηχανών εσωτερικής καύσεως. Αυτές οι μηχανές θρυμματίζουν τις πέτρες και τις έκαναν χαλίκια, άμμο...

Παντρεύτηκα, έκανα οικογένεια. Το κράτος την εποχή εκείνη έδινε στους πρόσφυγες οικόπεδα και έτσι έφτιαξα το σπίτι μου. Κάποια στιγμή έπαθα ένα σοβαρό εργατικό ατύχημα και σταμάτησα να δουλεύω. Είχα αναπηρία 70% και πήρα σύνταξη.

Θυμάμαι ότι όταν ήρθα στη Λιβαδειά η συνοικία Άγιος Μελέτης είχε μόνο τα προσφυγικά σπιτάκια που ήταν καμιά σαρανταριά. Το σχολείο ήταν σ' αυτή τη θέση που είναι σήμερα. Για να φτιαχτεί το σχολείο όλοι οι πρόσφυγες κουβάλαγαν πέτρες από το ποτάμι ».

Θυμάμαι το χωριό μου με πόνο. Πάντα είχα την επιθυμία να πάω στο χωριό μου, στην πατρίδα μου και τα κατάφερα να πάω. Έχω συνολικά πάει πέντε φορές. Μια φορά πήγα με τον Σύλλογό μας και τις άλλες μόνος μου. Τελευταία φορά πήγα το 1973 ή 1974.

Βγάλαμε μια αναμνηστική φωτογραφία με τον κ. Τάσο Χατζηχαλκιά και τον ευχαριστήσαμε θερμά για όσα μας είπε και για τον κόπο που έκανε να έρθει στο σχολείο μας.

Ε1

Ο κ. Κοσμάς Κοσμίδης με τα παιδιά μπροστά σε ένα από τα λίγα προσφυγικά που έχουν μείνει.

Με τον κ. Τάσο Χατζηχαλκιά

Με τον κ. Μιχάλη Μιχαηλίδη

**Η κ. Λιάνα Μπάρτζου – κόρη του κ. Νίκου
Μπάρτζου- μας είπε:**

Η Φωτεινιώ, όπως έλεγαν τη γιαγιά της, είχε τέσσερα παιδιά, με το πιο μικρό δυο μηνών. Ήταν από το Νιοχώρι, στα Σόκια, χωριό της Σμύρνης. Στο μεγάλο διωγμό ήταν και αυτή εκεί με τα παιδιά της. Δεν θα μπορούσε να τα φέρει αν δεν βοηθούσαν οι αδερφές της, βαστούσαν ένα η κάθε μια. Ο άνδρας της δεν είχε φύγει μαζί τους.

Τα παιδιά της ήταν ο Νίκος, η Γιωργία, η Διαμάντω και η μικρή που αργότερα την βάπτισαν Ελευθερία. Τον πατέρα τους δεν τον ξανάδαν. Όταν έφευγαν από το χωριό τους φώναζε το μικρό Νίκο και του έδωσε το πορτοφόλι του, Είχε μέσα τη φωτογραφία του. Αυτή τη φωτογραφία την φύλαξαν σαν θησαυρό αφού δεν τον ξανάδαν. Τον έχασαν....

Στο λιμάνι της Σμύρνης γινόταν χαμός, παντού επικρατούσε αναταραχή. Όλοι έτρεχαν να σωθούν. Πολλοί πέφτανε στη θάλασσα να πιαστούν στα καράβια, όμως οι Τούρκοι ήταν εκεί. Τους έκοβαν τα χέρια για να μην μπορέσουν ν' ανεβούν.

Η Φωτεινιώ λοιπόν μαζί με τις αδερφές της και με άλλους πρόσφυγες κατόρθωσαν να πάνε στη Σάμο και από εκεί στην Κρήτη. Αργότερα ήρθαν στη Λιβαδειά για μια καλύτερη ζωή.

Το κράτος τους παραχώρησε σπίτια για να μείνουν. Πως θα ζούσαν όμως; Είχε τέσσερα παιδιά να θρέψει. Έτσι έπιασε δουλειά σαν υπηρέτρια. Και όσα παιδιά της μπορούσαν να δουλέψουν έπιασαν και αυτά δουλειά.

Την Διαμάντω, 5 χρόνων, την είχαν πάρει σε ένα πλούσιο σπίτι για να κουνάει την κούνια ενός μωρού. Η Γιωργία, 7 χρόνων, δούλεψε στο νοσοκομείο για πολλά χρόνια. Εκεί έμαθε τη δουλειά και έγινε μαμή. Τον Νίκο, 8 χρόνων, τον πήρε μια πλούσια οικογένεια για να κάνει όλες τις δουλειές. Όμως αυτοί οι άνθρωποι του έμαθαν και γράμματα, τον είχαν σαν γιο τους.

Και τα χρόνια πέρασαν, τα παιδιά μεγάλωσαν, παντρεύτηκαν και έκαναν παιδιά. Την ιστορία τους δεν την

ξέχασαν, την είπαν στα παιδιά τους, για να μπορούν να την πουν και αυτά στα δικά τους παιδιά, για να μην ξεχαστούν όσα πέρασαν οι πρόσφυγες. Λένε ότι ο χρόνος γιατρεύει τις πληγές, μα κάθε φορά που μιλάνε για αυτά τα μάτια τους βουρκώνουν...

ΑΡΓΥΡΗΣ

**Αφήγηση της κ. Διαμάντω Κεράστα, κόρη της
Ελένης Ξυπολιτάκη.**

Η Ελένη Ξυπολιτάκη στον μεγάλο διωγμό ήταν και αυτή εκεί, μαζί με την οικογένειά της, περιμένοντας τα πλοία να την πάρουν μακριά από την πατρίδα που γεννήθηκε. Το τι γινόταν εκείνες τις ώρες είναι δύσκολο να ειπωθεί. Παιδιά έχανα τους γονείς τους, οικογένειες χάνονταν....Φωνές κλάματα ακούγονταν από παντού. Η κ. Ελένη άκουσε ένα παιδάκι να φωνάζει κλαίγοντας ότι πάτησε μια γιαγιά που είχε πέσει κάτω, αφού ο ένας έσπρωχνε τον άλλον.

Οι Τούρκοι ήταν εκεί, με σηκωμένο το γιαταγάνι, για χωρίσουν το πλήθος, αδιαφορώντας αν χώριζαν οικογένειες. Μόνο αν πληρωνόντουσαν έκαναν τα στραβά μάτια και άφηναν όλη την οικογένεια να μπει στο καράβι.

Οι βάρκες από το βάρος των ανθρώπων βούλιαζαν. Άλλες αναποδογύριζαν και το νερό έπνιγε τους ανθρώπους. Όσοι ήταν τυχεροί έφτανα επιτέλους στα πλοία. Έτσι έφτασε και η Ελένη Ξυπολιτάκη με την οικογένειά της στην Ελλάδα το 1922. Το χωριό της ήταν το Νιοχώρι, στα Σόκια.

Στην Ελλάδα πρωτοπήγαν στη Σάμο και από εκεί στην Κρήτη. Στη Λιβαδειά τους είπαν ότι έχει δουλειά και μάλιστα δουλειά για τις γυναίκες και έτσι ήρθαν εδώ.

Στην αρχή εγκαταστάθηκαν στα σχολεία. Ήταν πολλές οικογένειες μαζί. Στα σχολεία χώριζαν το χώρο τους με κουβέρτες ανά οικογένεια. Αργότερα το κράτος παραχώρησε κάποια σπίτια. Τα σπίτια ήταν ένα δωμάτιο με κουζίνα κοινή με μια άλλη οικογένεια. Το 1928 επιτέλους δόθηκαν τα προσφυγικά σπίτια. Που ήταν μικρά αλλά περιποιημένα, με μικρούς κήπους και μεγάλα όνειρα για μια καινούρια ζωή.

**ΑΡΓΥΡΗΣ —ΘΑΝΟΣ—ΒΑΓΓΕΛΙΤΣΑ
ΜΑΡΙΑ ΝΙΚΟΛΑΚΑΚΗ-ΡΟΞΑΝΘΗ-ΒΙΡΝΑ**

Η κ. Μαρίτσα Μικροπαντρεμένου –Καμπύρογλου θυμάται και μας λέει.

Η κ. Μαρίτσα Μικροπαντρεμένου –Καμπύρογλου κατάγεται από τα Σόκια της Μ. Ασίας. “Ημασταν έξι άτομα στην οικογένεια μας. Στην πατρίδα μας ζούσαμε πολύ καλά. Είχαμε τα σπίτια μας, τα χωράφια μας, τα αμπέλια μας και βγάζαμε σταφίδα.

Όταν οι Τούρκοι άρχισαν τους διωγμούς φύγαμε και πήγαμε στη Σάμο όπου καθίσαμε τρία χρόνια. Γυρίσαμε μετά στην πατρίδα μας γιατί μας είπαν ότι μπορούσαμε να πάμε πάλι στο σπίτι μας, δεν υπήρχε κίνδυνος.

Όμως οι ταραχές συνεχίζονταν και αναγκαστήκαμε και φύγαμε από τα Σόκια και πήγαμε στο Αϊντίνι. Μείναμε εκεί για δυο τρία χρόνια ώσπου έγινε ο μεγάλος ξεσηκωμός. Οι Τούρκοι έκαψαν το Αϊντίνι γιατί ήταν Ελληνικό.

Φύγαμε και ήρθαμε στην Ελλάδα. Φτάσαμε με το καράβι στον Πειραιά και από εκεί πήγαμε στην Κρήτη. Εκεί καθίσαμε 9 μήνες . Φύγαμε από την Κρήτη και πήγαμε στο Βόλο και από το Βόλο τελικά ήρθαμε Λιβαδειά.

Όταν ήρθαμε εδώ ο κόσμος δε μας ήθελε. Μας έβαλαν στην αρχή να μείνουμε στα σχολεία μέχρι να μας δώσουν κάποια σπίτια.

Εγώ τότε ήμουν 10 χρόνων και δούλευα για να ζήσουμε. Δουλεύαμε στα εργοστάσια, στα κλωστήρια. Μας έδωσαν και χωράφια για να τα καλλιεργούμε για να ζήσουμε.

Στην πατρίδα μου είχαμε τρία σπίτια και τα χάσαμε όλα γιατί τα πήραν οι Τούρκοι. Σήμερα σε αυτά τα σπίτια κατοικούν ακόμα Τούρκοι.”

ΜΑΡΙΑ ΛΟΥΛΟΥ

Ο κ. Κοσμάς Κοσμίδης, πρόεδρος του Συλλόγου των Μικρασιατών,
μας είπε:

« το 1922, με την Μικρασιατική Καταστροφή, πολλοί πρόσφυγες ήρθαν στην Ελλάδα για να βρουν μια νέα πατρίδα. Ανάμεσά τους ήταν και ο παππούς μου, Κοσμάς Κοσμίδης, από τα Σώκια της Μ. Ασίας.

Στη Λιβαδειά ήρθε και εγκαταστάθηκε στη συνοικία του Αγίου Μελετίου. Έφτασε στη Λιβαδειά με τα εννιά παιδιά του – 5 αγόρια και 4 κορίτσια, με μια καρδιά γεμάτη πίκρα, ένα κορμί κουρασμένο από τις κακουχίες και με ένα φόβο για το άγνωστο. Ήταν τσαγκάρης στο επάγγελμα.

Ένα από τα παιδιά του, ο Ηλίας Κοσμίδης, στα εννιά του χρόνια πήγε ψυχοπαίδι σε μια οικογένεια στη συνοικία του Ζαγαρά. Δύσκολα χρόνια, αλλά ήταν πάντα με την ελπίδα στην καρδιά ότι θα γύριζαν πίσω στην χαμένη πατρίδα.

Περνούσαν τα χρόνια και ο Ηλίας μεγάλωσε και σε ηλικία 22 ετών, αγρότης πλέον, παντρεύεται την Ευσταθία Μυστριώτη. Απόκτησαν 6 παιδιά, 4 αγόρια και 2 κορίτσια, χωρίς ποτέ να λησμονήσει ότι κάπου εκεί μακριά υπάρχει το σπίτι του και η γη που γεννήθηκε, που έκανε τα πρώτα του βήματα.

Αυτές του τις σκέψεις, την νοσταλγία του για τη χαμένη πατρίδα τις μετέδωσε και στα παιδιά του. Παρότι αγράμματος κατάφερε με όμορφες εικόνες και απλά λόγια, με γραφικές διηγήσεις να δώσει στα παιδιά του να καταλάβουν ότι έχουν δυο πατρίδες.

Ένα από τα παιδιά του, εγώ ο Κοσμάς που έχω και το όνομα του παππού μου, για να κρατήσω αυτό το όνειρο, αυτή την ελπίδα κατάφερα να διατηρήσω το Μικρασιατικό Σύλλογο Λιβαδειάς. Μέσα από παλιές φωτογραφίες της Μ. Ασίας, από διηγήσεις γερόντων που ζουν ακόμη, προσπάθησα να κρατήσω ζωντανές τις μνήμες. Η αγάπη μου για τις « χαμένες πατρίδες» αλλά και η επιθυμία μου να σας βοηθήσω στην εργασία σας είναι οι λόγοι που ήρθα κοντά σας.

Συμμετέχω σε συνέδρια, εκδηλώσεις και όπου αλλού χρειαστεί. Αποτέλεσμα των προσπαθειών μου, αλλά και των μελών του Συλλόγου μας, είναι το μνημείο της Μικρασιάτισσας

Μάνας . Αυτό το μνημείο για μας τους Μικρασιάτες είναι κάτι σαν τη ταυτότητά μας, μας δηλώνει τις ρίζες μας. Δηλώνει όμως και για τη πόλη μας ένα κομμάτι της τοπικής της ιστορίας.

Θέλω να ευχαριστήσω εκ μέρους του Συλλόγου των Μικρασιατών, την δασκάλα των μαθητών της Ε1, κ. Νιαβή Βασιλική, που έκανε αυτή την εργασία και έδωσε την ευκαιρία στα παιδιά να γνωρίσουν το Συνοικισμό και την ιστορία τους.

Δόθηκε η ευκαιρία, ίσως για πρώτη φορά, στους λίγους πρόσφυγες που έχουν μείνει αλλά και στα παιδιά τους, να μιλήσουν σε μαθητές και να πούνε για τον ξεριζωμό τους, την προσφυγιά και τις δυσκολίες που πέρασαν, οι ίδιοι ή οι γονείς τους, για να αρχίσουν μια καινούρια ζωή στην καινούρια τους πατρίδα ».

ΜΑΡΙΑ ΛΟΥΛΟΥ

Α΄: πώς υποδέχτηκαν οι Μικρασιάτες των ελληνικό στρατό.

Έφτασε ο ελληνικός στρατός!

Τη μέρα που έφτασε ο ελληνικός στρατός στο χωριό μας, ο κόσμος έχασε το νου του. Από νωρίς πήρανε να χτυπούν οι καμπάνες, μα δεν ήτανε ο συνηθισμένος χτύπος ήτανε κατιτίς το πρωτάκουστο.

Η είδηση φτερούγισε από σπίτι σε σπίτι, από χωράφι σε χωράφι. «Έφτασε ο ελληνικός στρατός!» Οι άνθρωποι παρατούσανε τις δουλειές, στεκόντανε λίγο, το λέγανε μέσα τους συλλαβιστά να το χωρέσει ο νους. Κι ύστερα το φωνάζανε και δυνατά και τρέχανε να το πούνε και σ' άλλους. Κάνανε το σταυρό τους, αγκαλιαζόντανε και κλαίγανε.

– Χριστός ανέστη!

Τι 'ναι αυτή η χαρά που ξεπερνά όλες τις άλλες, γάμους, γέννες, πλούτο, δόξα! Μεμιάς ανθίσανε όλες μαζί οι καρδιές. Ο κόσμος έβαλε τα γιορτινά του, πήρε βάγια στο χέρι, ανθόνερο και ρύζι να ράνει το στρατό. Έστρωσε με κιλίμα τα καλντερίμια της σκλαβιάς. Το χωριό γέμισε σημαίες μεγάλες και μικρές που τις ράψανε οι γυναίκες τους τελευταίους μήνες.

Σαν ακούστηκαν οι πρώτες σάλπιγγες, γέροι, νιοι, γυναίκες, παιδιά, όλοι γονάτισαν, ακούμπησαν το κούτελο στο χώμα· χύνανε δάκρυα και λέγανε με πάθος:

– Ελλάδα! Ελλάδα μας! Μητέρα μας!

Διδώς Σωτηρίου, Ματωμένα χώματα

Β': όλοι συγκεντρώνονται στη Σμύρνη.

Προσφυγιά στη Σμύρνη

Είχανε, που λες, κατέβει προσφυγιά στην πολιτεία για να γλιτώσουν τη ζωή τους. Βλέπεις, πιστεύανε πως ο ελληνικός στρατός θα κράταγε την πολιτεία, όπως δεβαιώνανε μπαμπέσικα, μέρες πρωτύτερα, από την Αρμοστεία*. Κι απέ**, σου λέει, θάλασσα ήτανε, λιμάνι σίγουρα η ελληνικιά κυβέρνηση θα 'χε στείλει δυο τρία θαπόρια να παραλάβουν τον κοσμάκη. Ναι, είχανε στείλει θαπόρια, που παραλάβαγε μονάχα τις δικοί τους***, από την Αρμοστεία κι από την Εθνική τράπεζα. Είχε ανοίξει κατάστημα η Εθνική τράπεζα στην πολιτεία μας και τώρα ήπρεπε να σώσει τα λεφτά, την κάσα της. Μπρος στα λεφτά τ' είναι η ζωή των ανθρώπων; Μη φύγετε, μας λέγανε, θα ξανάρθουμε, ζήτω η Ελλάς!

Λοιπόν, ούλος αυτός ο κόσμος στοιβαγμένος στο μουράγιο και πάνω σε μαούνες****. Άντρου*****, γέροι, γριές και γυναικόπαιδα, που είχανε παρατήσει τα καλά τους και ξεμείνανε στο δρόμο. Και τώρα εκεί μεροβραδιάζονταν, εκεί πλαγιάζανε, άλλος μ' ένα χράμι που 'φερε μαζί του, άλλος μ' ένα πάπλωμα ή με μια μπατανία. Χείλια τρεμοσαλεύανε απ' το παραμιλητό. Μάτια γουρλωμένα που αγναντεύανε τη Δευτέρα Παρουσία, τη συντέλεια του κόσμου...

Κοσμά Πολίτη, Στου Χατζηφράγκου

- * Αρμοστεία: ελληνική διοίκηση στη Σμύρνη
- ** κι απέ: κι ύστερα
- *** τις δικοί τους: τους δικούς τους
- **** μαούνες: μεγάλες, πλατιές βάρκες
- ***** άντρου: άντρες

Γ': παίρνουν το δρόμο της προσφυγιάς για την Ελλάδα.

Ταξιδεύουν στο Αιγαίο τα όνειρά μας

Ο Ηλίας Βενέζης, μικρό παιδί τότε εγκαταλείπει οικογενειακώς τη Μ. Ασία με μια βάρκα και κατευθύνεται στην Ελλάδα.

Η γιαγιά μας κουράστηκε. Θέλει να γείρει το κεφάλι της στα στήθια του παππού, που έχει καρφωμένα πίσω τα μάτια του μπας και ξεχωρίσει τίποτα απ' τη στεριά, τίποτα απ' τα Κιμιντένια. Μα πια δε φαίνεται τίποτα. Η νύχτα ρούφηξε μέσα της τα σχήματα και τους όγκους.

Η γιαγιά γέρνει το κεφάλι της να το ακουμπήσει στα στήθια που την προστατέψανε όλες τις μέρες της ζωής της. Κάτι την impodίζει και δεν μπορεί να βρει το κεφάλι ησυχία: σαν ένας θώλος να είναι κάτω απ' το πουκάμισο του γέροντα.

- Τι είναι αυτό εδώ; ρωτά σχεδόν αδιάφορα.

Ο παππούς φέρνει το χέρι του. Το χώνει κάτω απ' το ρούχο, βρίσκει το μικρό ξένο σώμα που ακουμπά στο κορμί του και που ακούει τους χτύπους της καρδιάς του.

- Τι είναι;

- Δεν είναι τίποτα, λέει δειλά ο παππούς, σαν παιδί που έφταιξε. Δεν είναι τίποτα. Λίγο χώμα είναι.

- Χώμα!

Ναι, λίγο χώμα απ' τη γη τους. Για να φυτέψουν ένα βασιλικό, της λέει, στον ξένο τόπο που πάνε. Για να θυμούνται.

Αργά τα δάχτυλα του γέροντα ανοίγουν το μαντίλι όπου είναι φυλαγμένο το χώμα. Ψάχνουν κει μέσα, ψάχνουν και τα δάχτυλα της γιαγιάς, σαν να το χαϊδεύουν. Τα μάτια τους, δακρυσμένα, στέκουν εκεί.

- Δεν είναι τίποτα λέω. Λίγο χώμα. Γη, Αιολική Γη, Γη του τόπου μου.

Ηλ. Βενέζη, Αιολική Γη

Κάποιοι πρόσφυγες κατέφυγαν στη Σκάλα της Μουριάς (χωριό της Λέσβου), όπου προσπάθησαν να ξαναρχίσουν τη ζωή τους μέσα από πολλές ταλαιπωρίες και δυσκολίες.

Οι πρόσφυγες κουρνιαάζουν

Τις πρώτες μέρες όλοι τους κρατούσαν σφαιλιστά την ψυχή μέσα τους. Σαν ένα κυνηγημένο αγρίμι, που λούφαξε σε μια κουφάλα κι από κει προβάλλει με προφύλαξη τη μουσούδα και βλέπει υποψιάρικα τον έξω κόσμο. Μέσα στο μαυράδι των άγριων ματιών τους έκαιγε το πείσμα κι η επιφύλαξη. Κοίταζαν με λοξή ματιά, έσκυβαν το κεφάλι και μιλούσαν σιγά. Τους ρωτούσες και φυλάγονταν να σου δώσουν πίσω το λόγο*. Σε μετρούσαν από την κορφή ως τα νύχια και δεν απαντούσαν ή λέγανε ψέματα χοντροκομμένα, με μιαν παιδιάτικη ασυνειδησία.

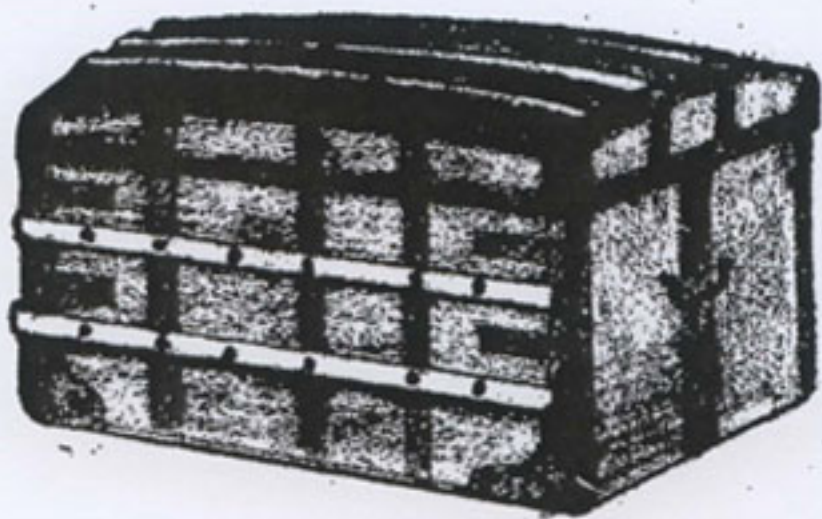
Ξαφνικά οι γυναίκες με την τρύπια φτέρνα και τα ροζιασμένα χέρια καυχιόντανε στις ντόπιες για τα δίπατα και τα τρίπατα σπίτια που αφήσανε.

Για περιβόλια μιλούσανε και για ελαιοχτήματα, και στα περιβόλια τρέχαν τα νερά, λαλούσαν τα πουλιά και τ' άκουγες κι άνοιγε η καρδιά σου τριαντάφυλλο. Κουβέντιαζαν για τσιφλίκια αγύριστα** και σήκωναν τα βουλιαγμένα μάτια κατά την Ανατολή, σα να τα 'βλεπαν ακόμα, μιλούσανε γι' αρχοντιές και για καλοπέρασες.

- Ιχ, ημείς τα τι αφήσαμε!

Στράτη Μυριβήλη. Η Παναγιά η Γοργόνα

- * να σου δώσουν πίσω το λόγο:
να σου απαντήσουν
- ** αγύριστα: απέραντα

Δ': τι να `γιναν αυτά που άφησαν πίσω τους οι πρόσφυγες;

Στο δρόμο για τη Σινασσό

Απόσπασμα από το βιβλίο του Σεραφείμ Φυντανίδη «Απόδραση σε τέσσερις ηπείρους» και από το κεφάλαιο «στο δρόμο προς τη Σινασσό» .

«....Το χωριό το λένε Μουσταφάπασα. Ως το 1922 ήταν η Σινασσός. Δεν ήταν καμιά ένδοξη πόλη, αλλά το όνομά της μαρτυρεί ότι είναι παλιά. Και ήταν και πολύ πλούσια . Είχε 4.000 κατοίκους, από αυτούς μόνο 800 ήσαν Τούρκοι.Μετά το 1924 οι Σινασσιώτες ήρθαν στην Αθήνα, στον Πειραιά και στην Ιστιαία της Εύβοιας.

Μπαίνουμε στο χωριό και πέφτουμε στην πρώτη έκκληση. Ένα αρχοντικό με ψηλή πέτρινη μάντρα και πάνω από την εξώθυρα, σκαλισμένη σε πέτρα η επιγραφή «Μάιος 1902»

Απέναντι, ένα άλλο παλιό διώροφο, με δικέφαλο αετό που κρατάει ένα σταυρό και μια άγκυρα. Και στο βάθος, η πιο μεγάλη έκκληση. Ένα πέτρινο δίπατο σπίτι αρχοντικό. Ο Τούρκος ιδιοκτήτης του, αγρότης κατά τα φαινόμενα, μας νομίζει για υποψήφιους αγοραστές και ανοίγει την πόρτα. Το παζαρεύει για 100.00 δολάρια, 14.000.000 δρχ. Είναι ό,τι πρέπει για ξενοδοχείο ή πανσιόν.

.....Το σπίτι μοιάζει με αχούρι παρά με αρχοντικό. Οι τοίχοι είναι ασπρισμένοι με ασβέστη, αλλά τα ταβάνια, περίτεχνα διακοσμημένα (θυμίζουν αρχοντικά της Ύδρας), διατηρούν την ομορφιά τους. Και κει που πάμε να πούμε «κρίμα, τίποτα δεν έμεινε στους τοίχους», να η αποκάλυψη! Στο διπλανό δωμάτιο ένας νέος και μια νέα σ' ένα καταπράσινο κήπο και από πάνω με ελληνικά κεφαλαία γράμματα : ΕΑΡ. Η ζωγραφιά διατηρείται πολύ καλά. Θυμίζει λίγο το Θεόφιλο, αλλά είναι ευρωπαϊκή στη γραμμή της. Κι από κάτω με πεζά καλλιγραφικά η υπογραφή του καλλιτέχνη και η ημερομηνία: Έργον Γεωργίου Ζωγράφου /μηνί Σεπτεμβρίω, 1887.

Ο Τούρκος νοικοκύρης χαμογελάει ευχαριστημένος καθώς διακρίνει τη συγκίνησή μου.

Είχε και άλλες ζωγραφιές, αλλά εμείς τις ασπρίσαμε, μου λέει με καμάρι, σαν να ήθελε να πει «πάνω απ' όλα η καθαριότητα». Αλλά υπάρχουν και άλλες δύο.

Και μου δείχνει σ' ένα άλλο δωμάτιο τη γαλλική σημαία και κόσμο που τραγουδάει στους δρόμους (προσπάθεια του Γεωργίου Ζωγράφου να απεικονίσει τη Γαλλική Επανάσταση) και μια άλλη που αποτελεί «εγκώμιον φιλίας». Δύο άντρες με ρούχα του περασμένου αιώνα και στη μέση μια πολύ δυσανάγνωστη πια επιγραφή, ίσως αρχαίο ελληνικό ρητό.

Αποχαιρετούμε το Τούρκο ιδιοκτήτη και την οικογένειά του (καμιά δεκαριά γυναίκες, κορίτσια και μωρά) και σκεφτόμαστε τους άγνωστους Έλληνες που ζούσαν κάποτε εκεί. Στα βάθη της Μ. Ασίας, ένα τόσο ωραίο σπίτι, με τόσο φίνο γούστο και με τόση αγάπη για τη ζωγραφική. Σαν όνειρο φαίνεται. Και σαν παραμύθι.

.....
Παίρνουμε το δρόμο του γυρισμού. Λόφοι, χωράφια, καρόδρομοι που χάνονται στο βάθος. Είναι οι ίδιοι σκονισμένοι δρόμοι που το φθινόπωρο του 1922 γέμισαν αλλόφρονες έλληνες. Άφησαν σπίτια και εκκλησίες, εγκατέλειψαν εστίες δύο χιλιάδων ετών κι έτρεχαν να σωθούν από τη σφαγή, από τη συμφορά που τους ετοίμασαν δύο χρόνια πριν στην Αθήνα κάποιοι μωροφιλόδοξοι πολιτικοί και στρατηγοί.

Σκέφτομαι τη Ρωμιά αρχόντισσα της Συνασσού που έριχνε για στερνή φορά το βλέμμα της στο πανέμορφο σπιτικό της πριν το αποχωριστεί για πάντα. Σκέφτομαι τα δάκρυα και το αίμα 2.500.000 Ελλήνων που πότισαν αυτή τη γη.»

Ο ΞΕΡΙΖΩΜΟΣ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ

Πόντο, έτσι ονόμασαν τη βορειοανατολική περιοχή της Μ. Ασίας, που βρέχεται από τον Εύξεινο Πόντο. Στο χώρο αυτό πρωτοεμφανίστηκαν Έλληνες προ του 8^{ου} αι. π.Χ. Ίδρυσαν πόλεις στα παράλια, ανέπτυξαν αξιόλογο εμπόριο και σημαντική πνευματική κίνηση.

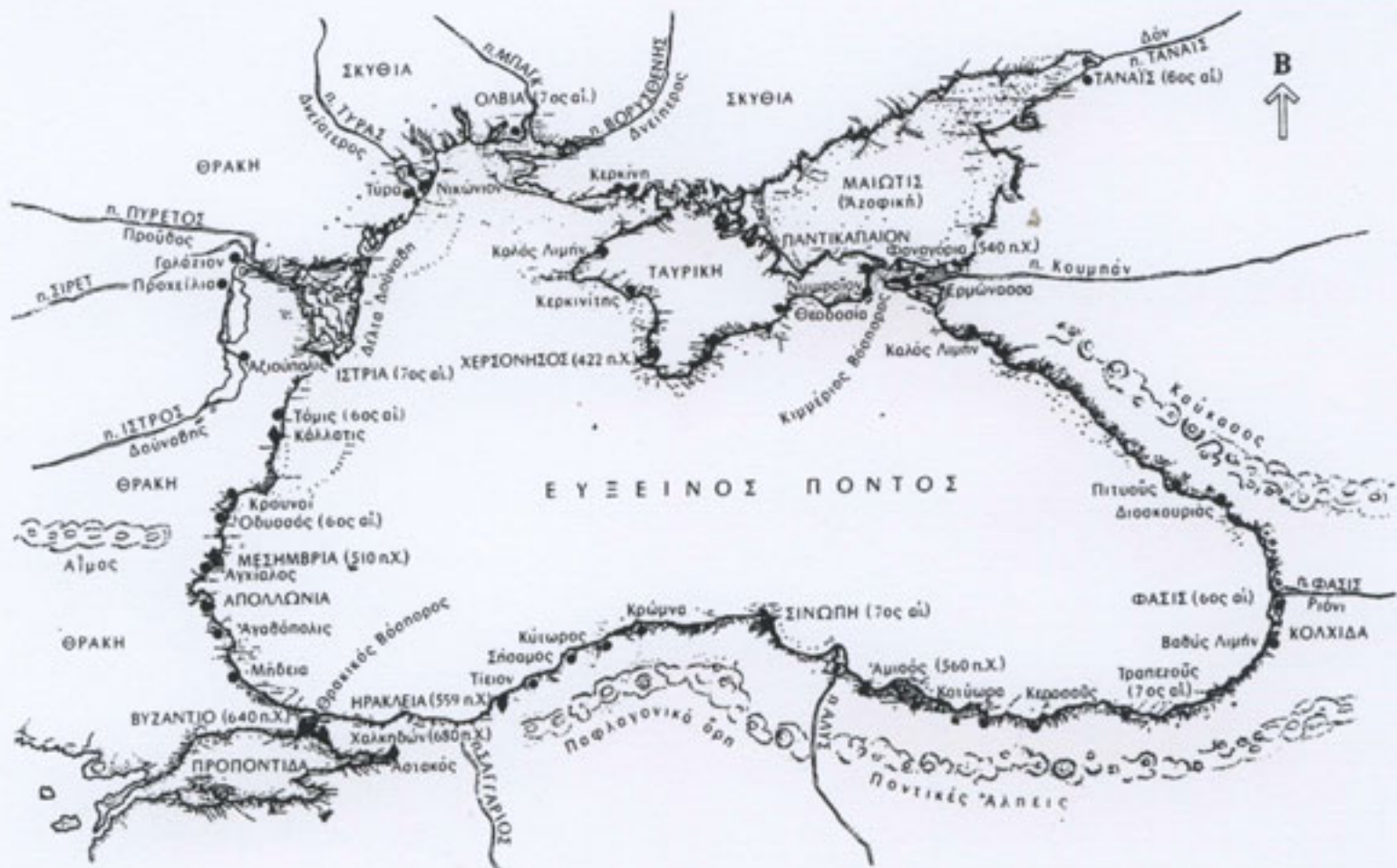
Μετά τον Α΄ παγκόσμιο πόλεμο το 1914 αρχίζουν τα δεινά του Ελληνισμού του Πόντου. Οι Τούρκοι εφαρμόζουν τη μέθοδο εκτοπισμού. Οι κακουχίες από την εξορία και οι ομαδικές σφαγές αποδεκατίζουν τον ελληνισμό του Πόντου. Σε 200.000 υπολογίζονται τα θύματα της μισαλλοδοξίας.

Το 1917 άλλοι μεταναστεύουν στη Ρωσία και άλλοι φεύγουν για την Ελλάδα. Το 1923, σύμφωνα με τη συνθήκη της Λοζάννης, περί ανταλλαγής των πληθυσμών, εγκαταλείπουν και οι τελευταίοι Πόντιοι την πατρογονική γη.

Όσοι βρέθηκαν πρόσφυγες στη Ρωσία θα αγωνιστούν για να φτιάξουν τη ζωή τους από την αρχή. Αλλά δεν θα περάσει πολύς καιρός που θα αναγκαστούν να φύγουν και από κει. Είναι η εποχή που ο Στάλιν θεωρεί κάθε μη Ρώσο εχθρό της χώρας του. Με ψεύτικες κατηγορίες φυλακίζει και εξορίζει όποιον θεωρεί ύποπτο.

Έτσι οι Πόντιοι που ζούσαν στη Ρωσία παίρνουν το δρόμο της προσφυγιάς για δεύτερη φορά. Έρχονται στην Ελλάδα και αρχίζουν πάλι από την αρχή. Φέρνουν μαζί τους τη ποντιακή διάλεκτο, τη μουσική και τους χορούς της πατρίδας τους.

Κοιτάζοντας το χάρτη βλέπουμε όλες εκείνες τις ελληνικές πόλεις όπου έζησε και μεγαλούργησε το ελληνικό στοιχείο αιώνες πριν το διωγμό τους.

**Ο κ. Μιχάλης Μιχαηλίδης – πρόσφυγας από τον Πόντο- μας
διηγήθηκε στις 7-5-2003, ημέρα Τετάρτη.**

Ήρθα στη Λιβαδειά 8 χρόνων, από ένα χωριό της Ρωσίας, το Γίρεβιτς, 20 χμ. από την πόλη Σοτς, του Πόντου.

Ο πατέρας μου γεννήθηκε στην Κερασούντα της Μ. Ασίας. Όταν ήταν δυο χρόνων, ορφανός πια, έφυγε με καΐκι και πήγε στη Ρωσία. Ενηλικιώθηκε, παντρεύτηκε και έκανε 6 παιδιά. Το 1937-38 ο Στάλιν μάζεψε όλους τους μη Ρώσους και τους έβαλε φυλακή, γιατί φοβόταν ότι θα συνεργάζονταν με τους Γερμανούς.

Οι συνθήκες στις φυλακές ήταν άθλιες. Σ' ένα μικρό χώρο ήταν στοιβαγμένοι 100-150 άτομα και από αυτούς μόνο το 5% θα επιζούσε. Ήταν τόσοι οι φυλακισμένοι σε κάθε κελί που από τις ανάσες τους ίδρωναν οι τοίχοι.

Σ' ένα τέτοιο κελί βρέθηκε και ο πατέρας μου για 11 μήνες και 20 ημέρες. Για να τους βάλουν φυλακή υποχρέωναν τους συλληφθέντες να υπογράψουν ένα χαρτί όπου δήλωναν ότι είχαν λάβει μέρος σε τρομοκρατικές ενέργειες, π.χ. ότι είχαν βάλει φωτιά ή είχαν καταστρέψει κρατικά κτίρια ή ότι θα ανατίναζαν γέφυρες κ.ά. Έτσι δικαιολογούσαν την φυλάκιση τόσων ανθρώπων.

Μόλις βγήκε από τη φυλακή πήγε στο Ελληνικό Προξενείο και επειδή είχαν ελληνικά διαβατήρια πήρε άδεια και φύγαμε αμέσως για την Ελλάδα. Πήραμε το τρένο πήγαμε στην Οδησό και μετά με πλοίο στην Ελλάδα. Φτάσαμε στην Ελλάδα στις 5 Μαΐου. Στις 20 Μαΐου φτάσαμε στη Λιβαδειά.

Όσοι έμειναν στο Πόντο μετά το 1939 γι' αυτούς τα πράγματα δυσκόλεψαν περισσότερο. Τρία ξαδέρφια μου εξορίστηκαν, με ψεύτικες κατηγορίες, στη Σιβηρία. Μια περιοχή κόλαση από τις δύσκολες καιρικές συνθήκες. Όσοι επέζησαν από αυτή την κόλαση, όπως τα ξαδέρφια του, αμέσως εγκατέλειψαν τη Ρωσία και ήρθαν στην Ελλάδα.

Θυμάμαι ακόμα και τώρα πολύ καλά το χωριό μου και ας έχουν περάσει τόσα χρόνια. Θα 'θελα πολύ να πάω να το δω αλλά δεν τα κατάφερα και τώρα είναι για μένα πολύ δύσκολο να πάω. Για να καταλάβετε πόσο νοσταλγώ το χωριό μου θα σας πω το εξής περιστατικό. Σε ένα από τα γράμματα που έστειλα στον ξάδερφό μου στη Σιβηρία, που είναι και νονός μου, του έγραφα ότι θυμάμαι τόσο καλά το χωριό του, που αν με άφηναν 1 χμ. μακριά από το χωριό θα μπορούσε να πάω και να βρω αμέσως το σπίτι μου. Και εκείνος μου απάντησε «...εκεί που ζούσαμε τώρα χορεύουν βαλς οι λύκοι και οι αρκούδες, όλα έχουν ερημώσει...».

Τα πρώτα χρόνια στη Λιβαδειά ήταν δύσκολα. Ο πατέρας μου έπιασε δουλειά στα εργοστάσια που υπήρχαν τότε στην πόλη μας. Τα χρήματα ήταν λιγοστά και κάλυπταν μόνο τα απολύτως αναγκαία για να ζήσουμε.

Τέλειωσα το Δημοτικό σχολείο και είχα την επιθυμία να πάω στο Γυμνάσιο. Τότε στο γυμνάσιο πλήρωναν δίδακτρα. Όταν είπα στον πατέρα μου ότι θέλω να πάω στο Γυμνάσιο, αυτός μου είπε ότι αυτό δεν μπορεί να γίνει γιατί δεν υπήρχαν τα λεφτά. Θυμάμαι πόσο έκλαψα εκείνη τη μέρα. Έφυγα στενοχωρημένος από το σπίτι μου και πήγα στην πλατεία της Λιβαδειάς με το σιντριβάνι και καθόμουν σε ένα παγκάκι. Εκεί είδα κάποιους που είχαν ένα κασελάκι που έβαφαν τα παπούτσια των περαστικών και έβγαζαν το μεροκάματό τους.

Τότε μου ήρθε μια ιδέα. Τρέχω σπίτι μου και ζήτησα από τον πατέρα μου να μου φτιάξει ένα κασελάκι να κάνω και εγώ το ίδιο. Με αυτό το κασελάκι μάζεψα τα χρήματα που χρειάστηκαν για πάω στο γυμνάσιο και βοήθησα και τους δικούς μου με αυτά που μου περίσσεψαν. Μεγάλωσα, πήγα στρατιώτης και όταν γύρισα από το στρατό διορίστηκα υπάλληλος στο Δήμο Λεβαδέων. Έφτιαξα οικογένεια, απέκτησα τρία παιδιά. Μέλημά μου ήταν να μεταδώσω την αγάπη μου για τον Πόντο και στα παιδιά μου. Θέλω να διατηρηθεί η ποντιακή διάλεκτος, η μουσική και οι ποντιακοί χοροί. Όταν ήμουν πρόεδρος στο Σύλλογο των Ποντίων έφερα δάσκαλο χορού και δίδαξε στα παιδιά των Ποντίων ποντιακούς χορούς.

Έχω ιδιαίτερη αγάπη για την ποντιακή διάλεκτο. Έχει διατηρήσει πολλές λέξεις από την αρχαία ελληνική γλώσσα, τη γλώσσα του Ομήρου. Θα σας δώσω δυο παραδείγματα για να το διαπιστώσετε: ζύμωτρο λένε οι Πόντιοι τη σκαφίδα που ζυμώνουμε, ενώ εμείς τη λέμε σκάφη. Εμείς λέμε γιαούρτι και αυτοί το λένε οξύγαλα.

Μου ζητήσατε να σας πω κάποια χαρακτηριστικά έθιμα του Πόντου που εδώ στη Λιβαδειά δεν τα έχουμε. Τα έθιμα του γάμου είναι περίπου τα ίδια, διαφέρουν μόνο ως προς το είδος των φαγητών που προσφέρουν στο τραπέζι.

Να σας μιλήσω για τα ταφικά έθιμα, τα οποία έχουν κάποιες διαφορές. Εμείς στον Πόντο συνηθίζουμε να πηγαίνουμε μετά το Πάσχα μέχρι την Κυριακή του Θωμά στα μνήματα, να απλώνουμε τα φαγητά μας πάνω σε αυτά, να τρώμε, να τραγουδάμε και να πίνουμε σαν να ήταν και ο νεκρός μαζί μας.

Στην πατρίδα μου, στον Πόντο, και κυρίως στα χωριά τους νεκρούς τους τύλιγαν με ένα άσπρο σεντόνι και τους έθαβαν έτσι χωρίς φέρετρο. Όταν ο νεκρός ήταν σπίτι στο διπλανό δωμάτιο οι δικοί του είχαν στρώσει τραπέζι και έτρωγαν όσοι βρίσκονταν εκεί. Μάλιστα το καλύτερο τραπέζι γινόταν στο μνημόσυνο και όχι στο γάμο. Έπρεπε να πάει όλο το χωριό ακόμα και αυτοί που δεν μιλιόντουσαν με την οικογένεια.

Ο κ. Μιχαηλίδης μας έδωσε πολλές πληροφορίες για τους Πόντιους που ήρθαν στη Λιβαδειά και τα αναφέρουμε στο κεφάλαιο «Συνοικισμός».

Ευχαριστούμε τον κ. Μιχαηλίδη για όσα μας είπε. Οι πληροφορίες του μας βοήθησαν πολύ. Βγάλαμε μαζί του και μια φωτογραφία για να θυμόμαστε τη σημερινή μας συνάντηση.

Αφήγηση της κ. Σοφίας Τερζίδη

Ο πατέρας μου Γιώργος Τερζίδης ήταν από τους Πόντιους που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη πατρίδα τους και να πάνε στη Ρωσία. Εκεί δούλεψαν σκληρά και έκαναν μεγάλη περιουσία. Τα σπίτια τους, όπως έλεγε και ο ίδιος, ήταν σαν μικρά παλατάκια.

Όμως ξαφνικά όλα άλλαξαν. Με τις μεγάλες αναταραχές, όταν το κράτος άρχισε να δεσμεύει περιουσίες και πολλούς από τους άντρες να τους στέλνει εξορία, ο πατέρας μου αποφάσισε να έλθει στην Ελλάδα.

Δεν τους άφησαν να πάρουν πολλά πράγματα μαζί τους. Μα η μητέρα μου, η κυρα- Όλγα, ήθελε τουλάχιστον να φέρει μαζί της την ασημένια εικόνα του Αγίου Γεωργίου, δώρο της μάνας της. Την έκρυψαν σε μια κρύπτη, που έφτιαξαν σε ένα ξύλινο μπαούλο. Τους έψαξαν παντού όμως την εικόνα δεν τη βρήκαν.

Από τον **Καύκασο** όπου έμεναν πήγαν στην **Οδησσό**. Εκεί με πολλούς άλλους Έλληνες πήραν το καράβι για την Ελλάδα.

Τρεις μέρες έκανε το καράβι να φτάσει στην Ελλάδα. Το ταξίδι ήταν δύσκολο. Υπήρχε σε όλους μεγάλη αγωνία για τις δυσκολίες που θα αντιμετώπιζαν στην Ελλάδα, αλλά και πόνος για όσα άφησαν πίσω, ανθρώπους και περιουσίες.

Κάποτε μου διηγήθηκαν ένα θλιβερό περιστατικό που συνέβη πάνω στο πλοίο. Μια μητέρα είχε ένα παιδάκι που από τις κακουχίες πέθανε. Η μητέρα του δεν το μαρτύρησε σε κανέναν και έκανε πως θήλαζε κανονικά το νεκρό παιδί της, για να το θάψει όταν θα έφτανε στην πατρίδα. Ξάφνου η θάλασσα αγρίεψε πολύ, τα κύματα έγιναν πελώρια. Άρχισαν κάποιοι να λένε ότι για να αγριέψει έτσι η θάλασσα κάποιος νεκρός ήταν στο πλοίο και έπρεπε να τον ρίξουν στη θάλασσα για να ησυχάσει. Έψαξαν παντού. Μα κανείς δεν πρόδωσε. Όσοι είχαν καταλάβει ότι το παιδί ήταν νεκρό δεν μίλησαν, γιατί σεβάστηκαν την επιθυμία της πονεμένης μάνας.

Οι γονείς μου, Γιώργος και Όλγα Τερζίδη, ήρθαν στην Λιβαδειά το 1939, στις 22 Αυγούστου, με έξι παιδιά. Το 1940 ο πατέρας μου πέθανε από ηλίαση. Η μητέρα μου αναγκάστηκε να μεγαλώσει τα παιδιά της ολομόναχη. Οι πόλεμοι και η

φτώχεια έκαναν τη ζωή μας ακόμα δυσκολότερη. Τα μεγαλύτερα αδέρφια μου έπιασαν δουλειές από δω και από εκεί, όπου έβρισκαν. Για μένα, που ήμουν και μικρότερη, πρότειναν στη μάνα μου να με υιοθετήσουν. Και εκεί που ήταν όλα έτοιμα, δεν μπόρεσε να με αποχωριστεί.....

Δύσκολα τα έβγαζε πέρα η μάνα μας. Έπρεπε να δουλεύει και μας τα μικρότερα δεν είχε που να μας αφήσει. Για ένα μικρό διάστημα εμένα και το Χρήστο, το μικρότερο αδελφό μου, μας έστειλε σε κάτι συγγενείς στην Κατερίνη. Μα γρήγορα μας ξαναπήρε κοντά της, γιατί δεν περνούσαμε καλά, μας έλειπε η μητέρα μας και τα αδέρφια μας.

Όταν μεγαλώσαμε μας έλεγε πόσο δύσκολα ήταν τα πράγματα τα πρώτα χρόνια στη Λιβαδειά. Όταν ήρθε εδώ δεν έβρισκε σπίτι να μείνουμε. Όταν οι ιδιοκτήτες των σπιτιών έβλεπαν πόσα παιδιά είχε της έκλειναν την πόρτα.

«Δεν πειράζει» έλεγε κάθε φορά που η ζωή τη γονάτιζε, «ήρθαμε στην πατρίδα μας, αυτό μετράει».

Έτσι και έγινε. Το κράτος μας βοήθησε. Μοίρασε οικόπεδα, **στην οδό Ποντίων**, σε όλους τους Πόντιους πρόσφυγες που είχαν έρθει στη Λιβαδειά, έδωσε και άτοκα δάνεια, για να μπορέσουμε να χτίσουμε τα σπίτια μας.

Η θέση των οικοπέδων αρχικά ήταν στη περιοχή Ράχη. Οι τοπογράφοι της περιοχής όμως έκριναν ακατάλληλο το έδαφος γιατί υπήρχε βάλτος και πολλά κουνούπια. Αργότερα επέλεξαν να χτίσουν τα σπίτια εκεί που είναι το σημερινό Νοσοκομείο, όμως θεώρησαν ότι ήταν πολύ μακριά από την πόλη. Έτσι απαλλοτρίωσαν μια περιοχή στον σημερινό Συνοικισμό για τις κατοικίες αυτές. Τα προσφυγικά οικόπεδα αρχίζουν από την **οδό Ποντίων ως και 28^{ης} Οκτωβρίου**. Όταν ήρθαν οι πρόσφυγες στο Συνοικισμό, αυτός δεν ήταν ενωμένος με τη Λιβαδειά. Η οδός Καραγιανοπούλου ήταν χωματόδρομος.

Μα τα χρόνια πέρασαν και εγώ γιαγιά πια, τα διηγούμαι όλα αυτά τώρα σε σένα Αργύρη, τον εγγονό μου, σαν ένα παραμύθι, μα κάθε φορά που τα λέω η φωνή μου ραγίζει. Και πώς να μη ραγίζει, όπως λες και συ, με όλα αυτά που περάσαμε εμείς οι πρόσφυγες .

Όλα αυτά ήταν που σου είπα, δεν ήταν πουθενά γραμμένα, αλλά ήταν πολύ καλά κρυμμένα στο βάθος του μυαλό μου. Σου είπα όσα μπόρεσα να θυμηθώ και είναι λίγα, γιατί πολλές φορές ο πόνος σβήνει από το νου τις άσχημες αναμνήσεις.

Ας είσαι καλά εσύ, οι συμμαθητές σου και η δασκάλα σας που πήρατε αυτή την πρωτοβουλία να γράψετε την ιστορία του Συνοικισμού και την ιστορία των προσφύγων.

ΑΡΓΥΡΗΣ

Η κ. Ελένη Ραφαηλίδη θυμάται.

Γεννήθηκα στον Καύκασο, στη Μαύρη θάλασσα. Εκεί που μέναμε υπήρχαν φασαρίες. Εμάς, τους Έλληνες, μας κυνηγούσαν, μας κακομεταχειριζόντουσαν, μας κτυπούσαν με σκοπό να γίνει η ζωή μας δύσκολη, ώστε να φύγουμε από την πατρίδα μας για να μας πάρουν τα σπίτια μας και τις περιουσίες μας.

Όταν έφυγα, πρόσφυγας πλέον, από την πατρίδα μου ήμουν 22 χρόνων και είχα δυο παιδιά. Μαζί μας πήραμε ελάχιστα πράγματα. Δεν μας άφηναν να πάρουμε τίποτα, εκτός από τα απολύτως απαραίτητα και αυτά με το ζόρι.

Έφυγα από τη Ρωσία μαζί με τα παιδιά μου και τον άνδρα μου. Πήραμε το πλοίο και μόλις φτάσαμε στον Πειραιά, οι ελληνικές αρχές μας είπαν να πάμε και να μείνουμε σε ένα ξενοδοχείο. Μας έδωσαν τρόφιμα και νερό για 20 ημέρες.

Το 1939 ήρθαμε στη Λιβαδειά και εγκαταστάθηκα στο Συνοικισμό. Εδώ που ήρθαμε βρήκαμε και άλλους πρόσφυγες, άλλους από τη Μ. Ασία και άλλους από τον Πόντο.

Όταν ήρθαμε το 1939 νοικιάσαμε ένα σπίτι, για το οποίο δίναμε 1000 δρχ. το μήνα, περίπου 3 Ευρώ σημερινά λεφτά. Σ' αυτό το σπίτι μείναμε 20 χρόνια. Μετά το κράτος μας παραχώρησε οικόπεδα και φτιάξαμε το δικό μας σπίτι, που μένουμε μέχρι και σήμερα.

Θυμάμαι πόσο δύσκολα ήταν εκείνα τα χρόνια. Οι δουλειές ήταν λιγοστές. Δουλεύαμε άντρες, γυναίκες στα χωράφια. Με μόχθο έβγαινε το ψωμί για να θρέψουμε τα παιδιά μας. Αφήναμε τα προβλήματα και την κούραση στην άκρη και δουλεύαμε αδιάκοπα, για να μπορέσουμε να ορθοποδίσουμε.

ΡΟΞΑΝΘΗ

Η κ. Χρυσούλα Αποστολίδη μας διηγείται τη δική της ιστορία.

Η κ. Χρυσούλα Αποστολίδη γεννήθηκε σ' ένα όμορφο παραθαλάσσιο χωριό του Καύκασου, στο Λαζάρεφκα. Θυμάται πολύ καλά, αλλά και με νοσταλγία το χωριό της ακόμα και σήμερα και ας ήταν μικρό παιδί τότε που έφυγε.

« Ήταν πολύ όμορφο το χωριό μου. Πίσω του ήταν ένα όμορφο καταπράσινο βουνό, με αγριοστάφυλα, καστανιές, καρυδιές και ό,τι άλλο καλλιεργούσαμε εμείς στους κήπους μας εκεί το βρίσκαμε σε άγρια κατάσταση. Μπροστά του είχε τη θάλασσα. Ήταν ένα παραθεριστικό κέντρο για τους Ρώσους.

Το 1937 ο Στάλιν με αφορμή μια απόπειρα εναντίον του, θεώρησε όλους όσους δεν ήταν Ρώσοι εχθρούς του και επικίνδυνους για τη Ρωσία και άρχισε διωγμούς και εξορίες. Τότε φυλακίστηκε ο πατέρας μου μ' έναν θείο μου. Ο πατέρας μου δεν γύρισε ποτέ. Ο θείος μου όμως επέζησε και όταν λευτερώθηκε αμέσως μας πήρε μαζί με την οικογένειά του και μας έφερε στην Ελλάδα.

Η μητέρα μου και ο πατέρας μου ήταν από τον Πόντο. Όταν οι Τούρκοι άρχισαν τους διωγμούς κατά των Ελλήνων αλλά και όλων των αλλόθρησκων, πήγαν στη Ρωσία, στην περιοχή του Καυκάσου. Πρόσφυγες για πρώτη φορά και τώρα πάλι πρόσφυγες για δεύτερη φορά.

Όταν φύγαμε από τη Ρωσία, με την μητέρα μου και τον αδελφό μου, ήμουν 14 χρόνων, το 1939. Φτάσαμε στην Αθήνα όπου μείναμε 15 ημέρες. Το κράτος μας είχε προσωρινά τακτοποιήσει από στέγη και μας έδινε καθημερινά συσσίτιο. Μετά από την Αθήνα μας έστειλαν στη Λιβαδειά.

Εδώ τα πρώτα χρόνια το κράτος είχε παραχώρηση ένα ξενοδοχείο και μέναμε εκεί χωρίς ενοίκιο. Όταν ξεκίνησε ο πόλεμος πήγαμε να μείνουμε σε ένα σπίτι μαζί με άλλους. Οι ιδιοκτήτες του έμεναν σε ένα χωριό. Όταν τέλειωσε ο πόλεμος οι ιδιοκτήτες ήθελαν το σπίτι έτσι βρεθήκαμε στο δρόμο με τα λιγοστά πράγματα που είχαμε.

Λεφτά δεν υπήρχαν για νοικιάσουμε σπίτι. Ήμασταν σε απόγνωση. Τότε βρέθηκε ένα σπίτι εγκαταλελειμμένο απέναντι από τη Μητρόπολη, την εκκλησία. Αυτό δεν είχε ούτε πόρτες

ούτε παράθυρα. Αναγκαστήκαμε να μείνουμε εκεί σε μια γωνιά για 4 χρόνια. Εξαιτίας του κρύου και της κακής διατροφής αρρώστησα βαριά και δεν μπορούσα να δουλέψω. Οι γείτονες μου έδιναν ένα πιάτο φαΐ. Η υγεία μου πήγαινε προς το χειρότερο. Τότε βρέθηκε ένας καλός γείτονας ο οποίος πήγε στον τότε Νομάρχη και του ζήτησε να με βοηθήσει. Ήμουν 24 χρόνων και υπέφερα πολύ. Πράγματι ο Νομάρχης φρόντισε να μπω στο νοσοκομείο της Λιβαδειάς και από εκεί μετά πήγα στο νοσοκομείο της Βούλας, στην Αθήνα. Όμως η υγεία μου είχε κλονιστεί και από τότε έχω σοβαρά προβλήματα.

Θυμάμαι ότι όταν ήρθα στη Λιβαδειά πρωτοδούλεψα στο κλωστήριο του Πασχάλη, μετά δούλεψα και σε υφαντήριο. Η πείνα όμως μας θέριζε. Το μεροκάματο ήταν 25 δρχ. Πού να φτάσει να περάσουμε με αυτά τα λεφτά; Υποφέραμε και εμείς αλλά και όλοι οι πρόσφυγες.

Πολλοί πρόσφυγες τις Κυριακές που δεν δούλευαν στις δουλειές τους πήγαιναν στην Κωπαΐδα και μάζευαν τα στάχυα από τα χωράφια, αυτά που έμεναν αμάζευτα, για να φτιάξουν λίγο πλιγούρι για να φάνε.

Θυμάμαι με πίκρα κάποιους που μας έλεγαν « χαζορώσοι, ήρθατε στην πατρίδα μας να μας φάτε το ψωμί μας ...» . Μας φώναζαν ξένους, ενώ ήμασταν στην πατρίδα μας. Όταν ήμασταν στη Ρωσία μας έλεγαν περιφρονητικά Έλληνες.

Νιώθαμε σαν να μην ήμαστε τίποτα. Ήμασταν «κατατρεγμένος κόσμος».

Μετά από 20 χρόνια έδωσε το κράτος στους Πόντιους κάποια οικόπεδα. Σιγά σιγά με τον αδελφό μου φτιάξαμε ένα σπιτάκι για μείνουμε και έτσι νιώσαμε λίγη σιγουριά που αποκτήσαμε δική μας στέγη.

Η ζωή μου ήταν μια μεγάλη περιπέτεια. Τα έργα που βλέπουμε στην τηλεόραση δεν είναι τίποτε μπροστά σε αυτά που ζήσαμε εμείς οι πρόσφυγες.

Θυμάμαι με νοσταλγία το χωριό μου. Αναπολώ τα χρόνια που πήγαινα σχολείο. Ήμουν άριστη μαθήτρια, έπαιρνα κάθε χρόνο βραβείο. Όταν έφυγα από τη Ρωσία πήρα μαζί μου και

τα βραβεία. Στην Οδησσό, πριν μπω στο καράβι για την Ελλάδα, αναγκάστηκα να τα πετάξω γιατί φοβήθηκα μήπως αυτά σταθούν αιτία και δεν μου επιτρέψουν, στον έλεγχο, να μπω στην Ελλάδα. Είχαν τα βραβεία επάνω τους κομμουνιστικά σύμβολα και την εποχή εκείνη στην Ελλάδα ήταν απαγορευμένα ».

Θέλουμε να ευχαριστήσουμε την κ. Χρυσούλα Αποστολίδη που άνοιξε την καρδιά της και μας είπε όλα αυτά. Μέσα στη δική της ιστορία κρύβεται και η ιστορία όλων των προσφύγων.

Ο Συνοικισμός και τα σπίτια του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας.

Γύρω από την εκκλησία, τον Άγιο Παντελεήμονα, και ανατολικά του Συνοικισμού συναντά κανείς τα όμορφα σπίτια του Οργανισμού της Εργατικής Κατοικίας. Είναι μικρά σπίτια με πολύχρωμους ευωδιαστούς κήπους. Κάνοντας μια απογευματινή βόλτα στους δρόμους σου έρχεται η μυρωδιά από τα αγιόκλημα, τα νυχτολούλουδα, τα βασιλικά...Κάθε εποχή και διαφορετική μυρωδιά. Ακούς τα πουλιά να κελαηδούν και νιώθεις τη διαφορά από την υπόλοιπη Λιβαδειά. Τη Λιβαδειά του τσιμέντου και της πολυκατοικίας.

Οι Εργατικές Κατοικίες είναι δυο ειδών, ισόγειες και διώροφες.

Οι ισόγειες κατοικίες είναι 55. Δόθηκαν στους εργατοϋπαλλήλους της Λιβαδειάς κατόπιν κληρώσεως. Έγινε κλήρωση, γιατί οι ενδιαφερόμενοι ήσαν περισσότεροι από τις κατοικίες. Η κλήρωση έγινε στο Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο στις 25 Μαΐου 1958, ημέρα Κυριακή και ώρα 10.30 π.μ.. Είχαν προτεραιότητα οι ανάπηροι, με αναπηρία 100%, οι οικογένειες που είχαν χάσει δικό τους άνθρωπο σε εργατικό ατύχημα, οι πολύτεκνοι και οι άποροι.

Οι ισόγειες κατοικίες δεν είναι ανεξάρτητες η μια από την άλλη. Έχουν κτιστεί σε οικόπεδο 23 στρεμμάτων. Το κάθε οικόπεδο είναι 250 τ.μ. Οι διαστάσεις του κάθε σπιτιού είναι 8X12 και έχουν εμβαδόν 75 τ.μ.

Έχουν κήπο και μπροστά και πίσω. Έχουν όλες το ίδιο σχέδιο και είναι χτισμένες ανά τρεις σε οριζόντια διάταξη. Έχουν όλες σκεπές με κεραμίδια. Οι τοίχοι τους είναι από πέτρες, οι πόρτες και τα παράθυρα είναι φτιαγμένα από ξύλο.

Το ένα οικόπεδο από το άλλο χωρίζεται με πέτρινους χαμηλούς τοίχους, έτσι όταν κάποιος βγει στο κήπο του να μπορεί να επικοινωνήσει με το γείτονά του.

Καθώς μπαίνεις μέσα βρίσκεσαι στο σαλόνι. Αριστερά του είναι η κουζίνα και δεξιά του υπάρχει ένας διάδρομος που σε οδηγεί στα υπνοδωμάτια και το μπάνιο.

Όταν κτίστηκαν όλα ήταν ίδια εξωτερικά. Σήμερα έχουν γίνει αρκετές αλλαγές, π.χ. δεν έχουν όλες το ίδιο χρώμα, τα παράθυρα αντικαταστάθηκαν από αλουμίνιο. Βέβαια απαγορεύεται στους ιδιοκτήτες να κάνουν μεγάλες εξωτερικές αλλαγές.

Οι εργατικές κατοικίες διέθεταν ένα άριστο αποχετευτικό σύστημα που ήταν σαν λαβύρινθο. Σήμερα είναι συνδεδεμένες με το δίκτυο του βιολογικού καθαρισμού.

Οι διώροφες κατοικίες κτίστηκαν αργότερα. Το οικόπεδό τους αγοράστηκε από τον Οργανισμό Ελληνικών Κατοικιών και έχει εμβαδόν 8. 813,40 τ.μ. Από αυτό το οικόπεδο τα 4.125,26 τ.μ. καλύπτουν οι 39 κατοικίες και το υπόλοιπο είναι δημόσιοι και κοινόχρηστοι χώροι.

Οι 39 διώροφες κατοικίες είναι χτισμένες σε 8 συγκροτήματα:

- Στο 1^ο και 2^ο συγκρότημα υπάρχουν 4 κατοικίες.
- Στο 3^ο συγκρότημα υπάρχουν 2 κατοικίες.
- Στο 4^ο συγκρότημα υπάρχουν 8 κατοικίες.
- Στο 5^ο συγκρότημα υπάρχουν 5 κατοικίες.
- Στο 6^ο συγκρότημα υπάρχουν 3 κατοικίες.
- Στο 7^ο συγκρότημα υπάρχουν 8 κατοικίες.
- Στο 8^ο συγκρότημα υπάρχουν 5 κατοικίες.

Κάθε διώροφη κατοικία αποτελείται από τρία κύρια δωμάτια, κουζίνα και λουτρό. Στο ισόγειο υπάρχει το σαλόνι, η κουζίνα και το λουτρό και στον επάνω όροφο οι κρεβατοκάμαρες.

Είναι φτιαγμένες με τούβλα και με όχι με πέτρες όπως οι ισόγειες. Έχουν και αυτές μπροστά και πίσω κήπο και τα παράθυρα και οι πόρτες είναι από ξύλο. Με τα χρόνια και εδώ έγιναν κάποιες αλλαγές.

Η κλήρωση για τις 39 διώροφες κατοικίες έγινε στις 6 Μαΐου του 1972 και ώρα 6 μ.μ. στο Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Λιβαδειάς.

Ευχαριστούμε θερμά τον κ. Καλλιαντάση και την κ. Παπαβασιλείου, σημερινή Δήμαρχο Δαύλειας, για όλες αυτές τις πληροφορίες που μας έδωσαν. Ο μεν κ. Καλλιαντάσης μας έδωσε πολλές πληροφορίες γιατί είχε δουλέψει ως οικοδόμος όταν τις έφτιαχναν. Η δε κ. Παπαβασιλείου μας έδωσε επίσης πολλές πληροφορίες γιατί εργάζεται στο Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Λιβαδειάς.

BIPNA- ΜΑΡΙΑ ΝΙΚΟΛΑΚΑΚΗ

Ισόγειες εργατικές κατοικίες
με τους ευωδιαστούς κήπους.

Υπάρχουν ακόμα κληματαριές
στις αυλές!

Να και η πρώτη κατεδάφιση!

Το τρίτο ισόγειο σπλίτ έγινε διώροφο

Διώροφες εργατικές κατοικίες

Τετάρτη, ημέρα της Συναγωγής

ΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Ο ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΣ ΣΗΜΕΡΑ

Οι εκκλησίες του Συνοικισμού.

Για τις εκκλησίες του Συνοικισμού μας έδωσε πληροφορίες ο ιερέας Δημήτριος Ταγκαλέγκας.

Μας είπε ότι αρχική εκκλησία του συνοικισμού ήταν ο **Άγιος Μελέτης**. Πότε χτίστηκε ακριβώς δεν ξέρει. Πρέπει να χτίστηκε πριν το 1930 που άρχισε να λειτουργεί σαν ναός.

Υπάρχουν δυο εκδοχές για το ποιος έχτισε τον Άγιο Μελέτη. Η πρώτη εκδοχή λέει ότι χτίστηκε από κατοίκους της Λιβαδειάς και μάλιστα από τους λεγόμενους «**καραγωγείς**», δηλ. ανθρώπους που μετέφεραν με κάρρα διάφορα πράγματα. Είχαν φτιάξει εδώ τον Άγιο Μελέτη και πιο ψηλά την Παλιά Παναγιά. Ήτανε σημεία στα οποία συνήθως χρησιμοποιούσαν σαν σταθμούς ξεκούρασης. Η άλλη εκδοχή λέει ότι χτίστηκε από τους τσαγκάρηδες της Λιβαδειάς γιατί ήταν ο προστάτης τους.

Ο πρώτος ιερέας που λειτούργησε ήταν κάποιος πατήρ Κων/νος Παπαϊωάννου. Όσο για την αγιογράφηση του Αγίου Μελετίου δεν γνωρίζει ποιος την έκανε.

Ο **Άγιος Παντελεήμονας** θεμελιώθηκε το 1972 και εγκαινιάστηκε το 1980. Είχαν αυξηθεί οι ανάγκες του Συνοικισμού, γιατί στο μεταξύ είχε αυξηθεί και ο πληθυσμός, και ήταν απαραίτητη μια μεγαλύτερη εκκλησία. Ο Άγιος Παντελεήμονας βρίσκεται στην **Πλατεία του Στρατηγού Παπάγου**.

Πρώτος ιερέας ήταν ο ίδιος, ο πατέρας Δημήτριος Ταγκαλέγκας. Ιερουργεί στον Άγιο Παντελεήμονα από το 1976, δηλ. 26 χρόνια. Όταν ξεκίνησε να λειτουργεί επίσημα ο καινούργιος ναός, με Προεδρικό διάταγμα, έπαψε να λειτουργεί

ο Άγιος Μελέτης. Η δε ενορία του Αγίου Μελετίου μετονομάστηκε σε ενορία Αγίου Παντελεήμονα.

Την αγιογράφηση του Αγίου Παντελεήμονα την έχει κάνει ο Ηρακλής Τσάγκας, από την Ανάληψη (Σούρπη) της Βοιωτίας.

BIPNA

Το σχολείο το 1974

Το σχολείο διθέσιο

Το σχολείο ισόγειο πριν γίνει διώροφο

Το σχολείο τριθέσιο

Το 5^ο Δημ. Σχ. Λιβαδειάς το 2003

Ο Άγιος Παντελεήμονας

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ
Ο Άγιος Μελέτιος

5^ο Δημοτικό Σχολείο Λιβαδειάς.

Το έτος 1934-1935 ιδρύθηκε το 1/θέσιο Δημ. Σχ. Αγίου Μελετίου. Το 1965 μετονομάσθηκε 5^ο Δημ. Σχ. Λιβαδειάς. Το οικόπεδο παραχωρήθηκε από την Κοινωνική Πρόνοια και ήταν έκτασης 2.800 τ.μ.

Η πρώτη αίθουσα κτίστηκε το 1950. Το 1959 προστέθηκε η δεύτερη αίθουσα. Το 1963 λειτουργούσε ως τριθέσιο και είχε δυο αίθουσες στο σχολείο και μία νοικιασμένη, στην οδό 25^{ης} Μαρτίου. Το 1970 προστέθηκε και η τρίτη αίθουσα. Τα επόμενα χρόνια γκρεμίστηκαν οι παλιές αίθουσες, εκτός αυτής που χτίστηκε το 1970 και κτίστηκε το καινούριο κτίριο με δυο ορόφους και διατηρήθηκε έτσι μέχρι το 1999, οπότε συμπληρώθηκε με τις δυο πλαϊνές αίθουσες. Τα τελευταία χρόνια προστέθηκαν οι αποθήκες και το κυλικείο.

Το σχολείο όταν ξεκίνησε να λειτουργεί ήταν μονοθέσιο.

Το 1952 έγινε 2/θέσιο.

Το 1963 έγινε 3/θέσιο.

Το 1966 έγινε 4/θέσιο.

Το 1975 έγινε 5/θέσιο.

Το 1977 έγινε 6/θέσιο.

Το 1984 έγινε 7/θέσιο.

Το 1992 έγινε 6/θέσιο.

Το 2002 έγινε 9/θέσιο.

Σήμερα λειτουργεί ως 9/θέσιο και έχει συμπληρωματικά και άλλες τρεις θέσεις δασκάλων. Έχει πέντε τάξεις με δύο τμήματα και μια τάξη με ένα τμήμα. Συνολικά στο σχολείο μας φοιτούν 160 παιδιά.

Πολλές πληροφορίες μας έδωσε η κ. Παπαλιάκου, δασκάλα στο σχολείο μας πριν μερικά χρόνια. Η κ. Παπαλιάκου μας είπε ότι με δικές της ενέργειες φτιάχτηκε η περίφραξη, τα κάγκελα, η σκάλα για το επάνω προαύλιο και φυτεύτηκαν τα δέντρα. Πολλοί εκπαιδευτικοί πέρασαν όλα

αυτά τα χρόνια από το σχολείο μας. Δεν είναι δυνατόν να τους αναφέρουμε γιατί κάποιοι θα μας διαφύγουν.

Ευχαριστούμε την κ. Παπαλιάκου για τις πληροφορίες που μας έδωσε .

Οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται φέτος στο σχολείο μας ανά τάξεις είναι οι εξής:

- Α1 τάξη η κ. Κουνούκλα Στέλα
- Α2 » η κ. Χρήστου Κατερίνα
- Β1 » η κ. Δημοπούλου Βασιλική
- Β2 » η κ. Γκριτζάπη Γεωργία
- Γ » ο κ. Βαρελίδης Νίκος
- Δ1 » ο κ. Χατζηπαύλου Παντελής
- Δ2 » η κ. Θηβαίου Έφη
- Ε1 » η κ. Μπάρλα-Νιαβή Βασιλική
- Ε2 » η κ. Μαυροειδή Έφη
- Στ1 » ο κ. Πάνου Στέργιος
- Στ2 » η κ. Σταμέλου Μαρκέλα

Υπάρχουν ακόμα :

- ο Διευθυντής του Σχολείου κ. Ντέσκος Γεώργιος,
- η δασκάλα κ. Καράβα Ευαγγελία,
- η γυμνάστρια κ. Σκουλαρίκη Κων/να,
- η δασκάλα των Αγγλικών κ. Συριοπούλου Θάλεια,
- ο δάσκαλος των Αγγλικών της τάξης μας κ. Καρακώστας Δημήτρης,
- η δασκάλα του ολοήμερου κ. Μαράβα Ελένη,
- ο γυμναστής της Ολυμπιακής Παιδείας κ. Ορκόπουλος Θανάσης και
- η καθαρίστρια του σχολείου μας κ. Σοφία Αναγνώστου.

ΓΙΩΡΓΟΣ

Τα μαγαζιά του Συνοικισμού σήμερα.

Το καφεενείο ή οβιλιστήριο ή σουβλατζίδικο « Μπάρτζου Μιχαήλ»

Αρχικά αυτό μαγαζί το είχε ο κ. Κωνσταντίνος Μιτσιγιώργος. Βρίσκεται στο τέρμα της Καραγιανοπούλου. Χτίστηκε το 1995 και από τότε λειτουργεί συνεχώς μέχρι σήμερα που το έχει ο Μιχάλης Μπάρτζος.

ΒΑΓΓΕΛΙΤΣΑ- ΡΟΞΑΝΘΗ- ΝΤΙΝΟΣ

Το μπακάλικο του Χατζηροδιά.

Το μπακάλικο του Χατζηροδιά βρίσκεται Αθηνών 126. Λειτουργεί εδώ και 39 χρόνια, από το 1964. Πρωτοξεκίνησε την επιχείρηση ο κ. Στάθης Χατζηροδιάς, πρόσφυγας της Μ. Ασίας, και σήμερα την έχει ο γιος του, Δημήτρης Χατζηροδιάς.

ΜΑΡΙΑ ΛΟΥΛΟΥ

Η ταβέρνα- ψησταριά « ο Γιώργος»

Βρίσκεται στην πλατεία Αγίου Μελετίου. Λειτουργήσε για πρώτη φορά το 1987 , από τους αδελφούς Μπάρτζου, από γονείς πρόσφυγες τους Μ.Ασίας.

ΜΑΡΙΑ ΛΟΥΛΟΥ

Το περίπτερο της πλατείας

Το περίπτερο το έχει η κ. Γιαννούλα Μητσιγιώργη. Αρχικά το είχε κάποιος άλλος και αυτή το έχει νοικιάσει. Για να έχεις περίπτερο πρέπει να'σαι ανάπηρος πολέμου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Το κρεοπωλείο «ο πρόσφυγας»

Το κρεοπωλείο ο πρόσφυγας βρίσκεται στην πλατεία Αγίου Μελετίου. Λειτουργήσε για πρώτη φορά τους 16-12-1988 από τους αδελφούς Μανιά.

ΜΑΡΙΑ ΛΟΥΛΟΥ

Ο φούρνος του κ. Μανώλη Τσεσμετζή.

Ο φούρνος του κυρ-Μανώλη βρίσκεται Αθηνών 134. Ξεκίνησε να λειτουργεί από το 1960, από τον κυρ-Μανώλη Τσεσμετζή, πρόσφυγας και αυτός της Μ. Ασίας. Έμαθε την τέχνη του ψωμιού όταν δούλευε σε άλλο φούρνο και έτσι αργότερα άνοιξε τη δική του επιχείρηση.

Στη συνέχεια πήρε την επιχείρηση ο γιος του, κ. Κων/νος Τσεσμετζής. Το ψωμί φτιάχνεται με τον παραδοσιακό τρόπο, δηλ. αλεύρι, νερό, μαγιά, προζύμι και αλεύρι από τους τοπικούς μύλους. Ο φούρνος λειτουργεί με πετρέλαιο.

Εκτός από το νόστιμο ψωμί ο φούρνος έχει και άλλα προϊόντα, όπως κουλούρια, τυρόπιτες, αναψυκτικά και ζαχαρώδη.

ΜΑΡΙΑ ΛΟΥΛΟΥ

Σούπερ Μάρκετ Μαρινόπουλος

Τα Σούπερ Μάρκετ Μαρινόπουλος είναι μια αλυσίδα καταστημάτων σε όλη την Ελλάδα. Ιδρύθηκε αυτή η εταιρία το 1926. Εδώ και ένα χρόνο έχει αλλάξει επωνυμία και ονομάζεται «champion» Στη Λιβαδειά άνοιξε το Δεκέμβρη του 1995.

Το κτίριο αυτό πρώτα ήταν αποθήκες Συνεταιρισμού.

ΘΑΝΟΣ

Κρεοπωλείο Ταβανέλος

Το κρεοπωλείο λειτουργεί από το 1985 μέχρι σήμερα. Το έχει ο κ. Νεροτσόπουλος Ιωάννης. Η ονομασία του είναι «Ταβανέλος». Βρίσκεται στην οδό Καραγιανοπούλου 156.

Τα κρέατα που έχει είναι δικής του παραγωγής.

ΡΟΞΑΝΘΗ- ΒΑΓΓΕΛΙΤΣΑ

Το καφενείο του Θεοδορογιάννη

Βρίσκεται στην αρχή της Καραγιανοπούλου. Το έχουν η Αναστασία και ο Απόστολος Θεοδορογιάννης. Πρωτολειτούργησε το 1988.

ΝΤΙΝΟΣ

Ταβέρνα Λαζάρου

Βρίσκεται στην αρχή της Καραγιανοπούλου. Την έχει ο. κ. Ιωάννης Λαζάρου. Άνοιξε το 2000.

ΝΤΙΝΟΣ

Ταβέρνα ο «Σπύρος»

Βρίσκεται στην πλατεία του Αγίου Μελετίου. Την έχει ο κ. Σπύρος Κεράστας.

ΝΤΙΝΟΣ

Ένα ακόμα προσφυγικό σπίτι
Της κ. Μαρίτσας Καμπούρογλου

Η κ. Ελένη Ραφαηλίδη –πρόσφυγας του Πόντου

Η κ. Διαμάντω Κεράστα- Μικρασιάτισσα

Άλλο ένα προσφυγικό
σπίτι-της κ.Καράβα

Ο χειμάρρος σκεπασμένος
είναι τώρα δρόμος

Ο φούρνος με τα ξύλα

Ο ΦΟΥΡΝΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡ-ΜΙΧΑΛΗ ΓΙΑΤΖΙΤΖΟΓΛΟΥ

Στην οδό Ποντίων και Αθηνών γωνία βρίσκεται ο φούρνος του κυρίου Μιχάλη Γιατζιτζόγλου. Λειτούργησε για πρώτη φορά το 1940. Πριν φτιαχτεί ο φούρνος στη θέση του ήταν ένα μικρό σπίτι με κήπο, γύρω στα 1930.

Τον φούρνο τον έφτιαξε ο κ. Μιχάλης Γιατζιτζόγλου, ο παππούς, που ήταν και αυτός πρόσφυγας από την Μικρά Ασία. Είχε πολλούς φίλους και συγγενείς που τον βοήθησαν στο ξεκίνημά του. Η θέση όπου βρισκόταν ο φούρνος εξάλλου ευνοούσε πάρα πολύ, γιατί ήταν η κεντρική οδός Αθηνών-Θεσσαλονίκης και είχε πολλή κίνηση.

Μετά τον κύριο Μιχάλη την επιχείρηση την ανέλαβε ο γιος του Σπύρος. Όλοι θυμούνται τον κύριο Σπύρο. Ήταν ένας άνθρωπος καλοσυνάτος που το χαμόγελο από το πρόσωπο δεν έφευγε ποτέ.

Από νωρίς τα χαράματα σηκωνόταν μαζί με την γυναίκα του την κυρά Δήμητρα να φτιάξουν το ψωμί της ημέρας. Πέρασαν δύσκολα χρόνια, γιατί τότε το ψωμί έπρεπε να το πλάσουν με τα χέρια. Να κοσκινίσουν το αλεύρι στις μεγάλες ξύλινες σήτες και να αρχίσουν να πλάθουν το ψωμί στις ξύλινες σκάφες. Με τις κατάσπρες ποδιές τους ζύμωναν το ψωμί και το έψηναν στο φούρνο με ξύλα.

Και τα χρόνια πέρασαν και οι πελάτες όταν δοκίμαζαν ψωμί του κυρ-Σπύρου όλο και πλήθυναν. Τα Χριστούγεννα με τους κουραμπιέδες και το Πάσχα με τα τσουρέκια που φτιάχνανε οι μικρασιάτισσες και πόντιες νοικοκυρές όλος ο συνοικισμός μοσχομύριζε. Οι λαμαρίνες περίμεναν υπομονετικά στη σειρά να μπουν στον φούρνο του κυρ-Σπύρου. Και αυτός με το χαμόγελο πάντα στα χείλη έπιανε κουβέντα με τις νοικοκυρές που περίμεναν στην ουρά.

Αργότερα την επιχείρηση την ανέλαβε ο γιος του ο Μιχάλης που είχε το όνομα του παππού του. Αυτός συνέχισε τον παραδοσιακό τρόπο κατασκευής του ψωμιού. Έμαθε την τέχνη από τον πατέρα του. **Αλεύρι, νερό, αλάτι, μαγιά και προζύμι.** Ο τρόπος είναι ο ίδιος, τα μέσα έχουν αλλάξει.

Στη θέση της παλιάς ξύλινης σκάφης ήρθαν πιο σύγχρονα εργαλεία. Αλλά ο φούρνος συνεχίζει να ψήνει με ξύλα. Τα ξύλα από ελιά είπε ο κύριος Μιχάλης τα παίρνει από τους γύρω γεωργούς. Το αλεύρι από τους μύλους Βοιωτίας.

Δεν είναι τυχαίο που μετά τόσα χρόνια ο φούρνος αυτός όχι μόνο υπάρχει, αλλά συνεχώς κερδίζει όλο και πιο πολλούς πελάτες, με το νόστιμο ψωμί που φτιάχνει.

Μέσα στο φούρνο είδαμε και πολλές άλλες λαχταριστές λιχουδιές, όπως μικροσκοπικά κουλουράκια, διάφορα βουτήματα, κρουασάν, παξιμάδια, λαχανόπιτες, τυρόπιτες, πεινιρλί, τυρόψωμα, μικρές πίτσες και κασερόπιτες

Άραγε ο γιος του κυρ- Μιχάλης, ο Σπύρος (ο νεότερος), θα συνεχίσει αυτό το επάγγελμα;

Ακόμα μας είπαν πως ο παλιός φούρνος είχε ζωγραφιστεί από τον ζωγράφο κύριο **Κεραμίδα** και ο πίνακας έχει τοποθετηθεί στο Δημαρχείο.

Φεύγοντας από τον φούρνο η μυρωδιά του φρεσκοψημένου ψωμιού μας ακολουθούσε σ' όλο το δρόμο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ- ΑΡΓΥΡΗΣ

Παιδικοί και Βρεφονηπιακοί Σταθμοί στο Συνοικισμό.

Στο Συνοικισμό λειτουργούν 3 σταθμοί, εκ των οποίων οι δύο είναι βρεφονηπιακοί, δηλ. φιλοξενούν παιδιά από έξι μηνών έως την ηλικία εγγραφής στο Δημοτικό Σχολείο, και ο άλλος είναι νηπιακός, για παιδιά από 2.5 ετών έως την ηλικία εγγραφής στο Δημοτικό Σχολείο.

Οι δύο Βρεφονηπιακοί Σταθμοί είναι πρώην Κρατικοί Σταθμοί του Υπουργείου υγείας και Πρόνοιας που μεταβιβάστηκαν στο Δήμο Λεβαδέων το Μάρτιο του 1995 και μετονομάστηκαν « Δημοτικοί Βρεφονηπιακοί Σταθμοί ».

Ο Α΄ Δημοτικός Βρεφονηπιακός Σταθμός βρίσκεται στην οδό Κορδελίου και φιλοξενεί 20 βρέφη και 50 νήπια. Λειτουργεί από το 1987.

Ο Β΄ Δημοτικός Βρεφονηπιακός Σταθμός Βρίσκεται στην οδό 17^{ης} Νοεμβρίου 2 και φιλοξενεί 50 νήπια και 15 βρέφη. Λειτουργεί από το 1987

Ο Γ΄ Παιδικός Σταθμός βρίσκεται στην οδό Κερασούντος. Ιδρύθηκε και λειτούργησε την 1/1/ 2002. Φιλοξενεί 30 νήπια.

Οι Παιδικοί και Βρεφονηπιακοί Σταθμοί έχουν σκοπό την καθημερινή φύλαξη, φροντίδα, ημερήσια διατροφή, διαπαιδαγώγηση και ψυχαγωγία νηπίων και βρεφών εργαζομένων γονέων.

ΘΑΝΟΣ

5ο Νηπιαγωγείο Λιβαδειάς

Βρίσκεται στην οδό Κερασούντος. Στεγάζεται σε νοικιασμένο κτίριο. Φιλοξενεί συνολικά 36 παιδιά, προνήπια και νήπια και έχει δυο νηπιαγωγούς.

Ξεκίνησε να λειτουργεί από το 1972 ως μονοθέσιο και ονομαζόταν 3^ο Νηπιαγωγείο. Αργότερα μετονομάστηκε 5^ο Νηπιαγωγείο και έγινε διθέσιο.

ΓΙΩΤΑ

Το Μνημείο της Μικρασιάτισσας Μάνας

Το Μνημείο βρίσκεται στην πλατεία Μ. Ασίας, του Συνοικισμού. Φτιάχτηκε εκεί γιατί σε αυτή τη γειτονιά ρίζωσαν οι πρόσφυγες της Μ. Ασίας, το 1922. Μετά από εισήγηση του Συλλόγου των Μικρασιατών, στον τότε Δήμαρχο κ. Χρήστο Παλαιολόγο, παραχωρήθηκε ο χώρος της πλατείας για να τοποθετηθεί το μνημείο.

Η κατασκευή του μνημείου έγινε από το γλύπτη Γιώργο Καλακαλά. Απεικονίζει τη Μικρασιάτισσα Μάνα να αγκαλιάζει το παιδί της τρυφερά και να πονάει γι αυτό. Έτσι και οι Μικρασιάτισσες και οι Μικρασσιάτες κρατούν τη θύμηση της πατρίδας τους τρυφερά αλλά και με πόνο και μοιάζει να τους συνδέει ένας αόρατος ομφάλιος λώρος όπως συνδέει τη μάνα με το παιδί.

Κατασκευάστηκε το 1994. Ο χώρος γύρω από το μνημείο είναι όμορφος, Υπάρχει μια συστάδα πρασίνου που αγκαλιάζει το μνημείο. Το μνημείο βρίσκεται στη διασταύρωση των δρόμων Μ. Ασίας και Νέας Μάκρης.

Η Μικρασιάτισσα μάνα και το παιδί της είναι φτιαγμένα από μπρούντζο. Το ύψος του είναι 1,80 μέτρα και το πλάτος του 2 μέτρα. Η διακόσμησή του είναι από πέτρες Καρύστου.

Δίπλα από τη Μικρασιάτισσα Μάνα με το παιδί της έφτιαξαν και το « καπέλο των προσκόπων». Αυτό φτιάχτηκε για να τιμηθούν οι πρόσκοποι του Αϊδινίου και Σοκίων, που σφάχτηκαν στη περιοχή του Αϊδινίου από τους Τούρκους στις 17-6-1919, επειδή βοήθησαν τον Ελληνικό στρατό που μπήκε στη Σμύρνη.

Στην αρχή γιορτάζονταν με επιμνημόσυνη δέηση το Σεπτέμβριο, την περίοδο των Τροφωνίων, από το Σύλλογο Μικρασιατών και το Δήμο Λιβαδειάς. Από το 2002 με Προεδρικό Διάταγμα η επέτειος γιορτάζεται στις 14/9 και είναι υπό την αιγίδα της Νομαρχίας και παρευρίσκονται εκπρόσωποι όλων των φορέων αλλά και μαθητές. Στο μνημείο είναι γραμμένα τα εξής λόγια:

« ΠΟΥ ΕΙΣΑΙ ΡΗΜΑΓΜΕΝΟ ΜΟΥ ΧΩΡΙΟ
ΕΓΙΝΕΣ ΕΚΔΙΚΗΣΗ
ΧΑΣΑΜΕ ΜΑΝΕΣ ΑΔΕΡΦΙΑ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΚΑΙ ΕΛΠΙΔΑ ΑΛΛΗ ΔΕ ΜΑΣ ΕΜΕΙΝΕ
ΑΠΟ ΣΕΝΑ ΕΛΛΑΔΑ ΓΛΥΚΙΑ ΠΟΝΕΤΙΚΗ ΜΑΝΑ.

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ

ΜΑΡΙΑ ΛΟΥΛΟΥ

ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΠΛΑΤΕΙΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΥ

Στους αναγνωριστικούς περιπάτους που κάναμε καταγράψαμε τους δρόμους και βρήκαμε γιατί ονομάστηκαν έτσι.

Οι δρόμοι 25^{ης} Μαρτίου, 28^{ης} Οκτωβρίου, 17^{ης} Νοεμβρίου αναφέρονται στις εθνικές επετείους.

Οι δρόμοι Ποντίων και Κερασούντος ονομάστηκαν έτσι από τους πρόσφυγες του Πόντου και της πόλης Κερασούντος. Ο δρόμος Ιωνίας από τους πρόσφυγες που ζούσαν στο κομμάτι εκείνο της Μ. Ασίας που έκαναν οι Ίωνες τις αποικίες τους.

Υπάρχουν επίσης οι δρόμοι Σμύρνης, Εφέσου, Περγάμου και Κωνσταντινουπόλεως. Στους τρεις πρώτους δόθηκαν τα ονόματα των ελληνικών πόλεων της Μ. Ασίας και στον τέταρτο το όνομα της πρωτεύουσας του Βυζαντίου. Ο δρόμος Τενέδου αναφέρεται στο ελληνικό νησί Τένεδος που δόθηκε στους Τούρκους από τις Μ. Δυνάμεις.

Βρήκαμε την οδό Φρυγίας. Φρυγία ήταν μια αρχαία χώρα στη Μ. Ασία. Η οδός Νέα Μάκρη λέγεται έτσι, από μια κωμόπολη της Μ. Ασίας που είναι απέναντι από τη Ρόδο. Η οδός Αρμενίας αναφέρεται σε μια ορεινή περιοχή στα ανατολικά της Μ. Ασίας.

Και τέλος υπάρχει και η οδός Κασιμίδη. Δόθηκε το όνομα αυτό για τιμηθεί ο Πόντιος αξιωματικός που έπεσε με το αεροπλάνο του στο Αιγαίο, σε μια άσκηση της αεροπορίας. Ο Κασιμίδης γεννήθηκε και μεγάλωσε εδώ στη Λιβαδειά.

Ο δρόμος που περνά μπροστά από την πλατεία του Αγίου Μελετίου ονομάζεται Παπασπύρου, πρώην Αθηνών. Δόθηκε το όνομα του Προέδρου της βουλής των Ελλήνων και βουλευτή του νομού Βοιωτίας

Στο Συνοικισμό υπάρχουν τρεις πλατείες. Η μία ονομάζεται Αγίου Μελετίου και είναι και η πιο παλιά. Πήρε το όνομά της από τον Άγιο Μελέτη που ήταν και η πρώτη εκκλησία του

Συνοικισμού. Σε αυτή την πλατεία βρίσκεται ένα σιντριβάνι, το περίπτερο και τα πιο πολλά μαγαζιά του Συνοικισμού.

Η Δεύτερη πλατεία λέγεται Στρατηγού Παπάγου προς τιμή του στρατηγού και πολιτικού Παπάγου (1883-1955). Σε αυτή την πλατεία βρίσκεται η εκκλησία, ο Άγιος Παντελεήμονας, και η παιδική Χαρά.

Η τρίτη πλατεία είναι εκεί που βρίσκεται το μνημείο της Μικρασιάτισσας Μάνας. Έχει φοίνικες, νεραντζιές, μουσμουλιές και άλλα δέντρα. Είναι η Πλατεία της Ειρήνης.

**ΜΑΡΙΑ ΝΙΚΟΛΑΚΑΚΗ
ΒΙΡΝΑ- ΓΙΩΤΑ**

Το μνημείο της Μικρασιάτισσας Μάνας

Η πλατεία
της Ειρήνης

Ο χείμαρρος με αντιπλημμυρικά έργα.

Η πλατεία Αγίου Μελετίου

Συλλογή ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ Η παιδική χαρά

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΝΑ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟ

A. Τι θα κάνουμε εμείς για να έχουμε ένα καλύτερο Συνοικισμό.

1. Είναι καθήκον μας να διατηρούμε τους δρόμους και τις πλατείες καθαρές.
2. Να μην βγάζουμε τα σκουπίδια όταν δεν περνά το αυτοκίνητο του Δήμου. Να ρίχνουμε τα σκουπίδια στον κάδο και να μην τα αφήνουμε απ' έξω.
3. Να φροντίζουμε τα δέντρα που βρίσκονται έξω από το σπίτι μας και να μην περιμένουμε πότε θα `ρθει η υπηρεσία του Δήμου να τα ποτίσει ή να τα περιποιηθεί.
4. Να φυτέψουμε δέντρα και άνθη σε κοινόχρηστους χώρους ,όπου υπάρχει υποδομή, και με εθελοντική εργασία να τα φροντίζουμε. Θα παίρνουμε μεγάλη χαρά όταν θα τα βλέπουμε ανθισμένα και θα μπορούμε να μυρίζουμε το άρωμα τους.

B. Προτάσεις που για να υλοποιηθούν χρειάζεται η παρέμβαση και άλλων παραγόντων, όπως του Δήμου, της Νομαρχίας, της Εκκλησίας, των κατοίκων του Συνοικισμού αλλά και άλλων φορέων του τόπου.

1. Μιας και ο Συνοικισμός ήταν τόπος που δέχτηκε τους Μικρασιάτες και Πόντιους πρόσφυγες κάποιο από τα προσφυγικά σπίτια που έχουν απομείνει να αγοραστεί από το Δήμο ή άλλο φορέα και να γίνει ένα Λαογραφικό Μουσείο, με αντικείμενα, βιβλία και ότι άλλο έχει σχέση με τους Μικρασιάτες και Πόντιους πρόσφυγες.

Μ' αυτό τον τρόπο θα διατηρηθεί και θα αποτελεί ένα ζωντανό στοιχείο για την τοπική μας ιστορία, διότι την ιστορία δεν την βρίσκουμε μόνο στις σελίδες ενός βιβλίου , αλλά και σε ό,τι μας τη μαρτυρεί.

2. Επίσης κάποια από τα σπίτια του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας θα μπορούσαν ν'αγοραστούν και να διατηρηθούν, γιατί μετά από κάποια χρόνια πολύ φοβόμαστε ότι δε θα υπάρχουν και στις θέσεις τους θα υπάρχουν μοντέρνες κατοικίες από μετό.

3. Θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από το Δήμο, τη Νομαρχία στεγάζοντας κάποιες υπηρεσίες, που δεν είναι απαραίτητο να βρίσκονται στο κέντρο της πόλης.

Θα μπορούσε να στεγαστεί μια παιδική βιβλιοθήκη, μιας και η Βιβλιοθήκη της Λιβαδειάς είναι αρκετά μακριά από εμάς. Για την λειτουργία της να δουλέψουμε εθελοντικά εμείς, τα παιδιά του Συνοικισμού, αλλά και όποιος άλλος θα ήθελε.

Ακόμα θα μπορούσαν να φιλοξενηθούν άπορες οικογένειες ή μετανάστες μέχρι να μπορέσουν να τακτοποιηθούν. Νομίζουμε ότι αυτό ταιριάζει σε τούτο το χώρο που φιλοξένησε τους πρόσφυγες.

4. Να αγωνιστούμε όλοι, παιδιά και γονείς, να μην κτιστούν πολυκατοικίες στο Συνοικισμό. Για να μπορούμε να βλέπουμε στις αυλές να κάθονται γιαγιάδες και παππούδες και παιδιά να παίζουν χαρούμενα.

5. Σ' ένα περίπατό μας ανακαλύψαμε ένα οικόπεδο στο σημείο συνάντησης των δρόμων Κασιμίδα και Κερασούντος . Αυτό το οικόπεδο κρίναμε ότι είναι κατάλληλο για να γίνει πάρκο και παιδική Χαρά.

6. Η παιδική χαρά στην εκκλησία πρέπει να συντηρηθεί.

Εμείς τα παιδιά αυτά έχουμε να προτείνουμε αλλά και όποιος άλλος έχει να προτείνει κάτι άλλο ας έρθει μαζί μας να αγωνιστούμε για να το πραγματοποιήσουμε. Τίποτε δεν είναι ακατόρθωτο, χρειάζεται να προσπαθήσουμε.

Ζητάμε τη βοήθεια όλων όσων μπορούν για να υλοποιηθούν οι προτάσεις μας, ώστε να έχουμε ένα καλύτερο Συνοικισμό.

Ε1 τάξη του 5^{ου} Δημ. Σχ. Λιβαδειάς

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Είμαστε χαρούμενοι που και αυτή μας η εργασία έφτασε στο τέλος. Όταν την ξεκινήσαμε είμαστε ενθουσιασμένοι για δύο λόγους: πρώτον γιατί θα κάναμε μια δραστηριότητα που θα ήταν διαφορετική από τα καθημερινά μας μαθήματα και δεύτερον γιατί το θέμα που είχαμε επιλέξει με την κυρία μας αφορούσε την συνοικία μας.

Αρχίσαμε το ψάξιμο, αλλά βιβλία δεν υπήρχαν που να αναφέρονται στο Συνοικισμό. Ήρθαν οι πρώτες δυσκολίες, τι θα κάνουμε, ποιους θα ρωτήσουμε, θα τα καταφέρουμε;

Η βοήθεια της κυρίας μας ήταν καθοριστική. Μας είπε «παιδιά θα βρούμε ανθρώπους που γνωρίζουν για το Συνοικισμό και θα μας πουν ότι ξέρουν».

Και έτσι έγινε, βγήκαμε στις γειτονιές και ρωτούσαμε τους πιο ηλικιωμένους, γιατί θα ήξεραν πιο πολλά από τους νεώτερους. Πράγματι σε όποιους απευθυνθήκαμε όλοι με προθυμία μας μίλησαν και μας πρότειναν και όποιον άλλον ήξεραν που θα μπορούσε να μας βοηθήσει.

Και έτσι έγινε η εργασία μας. Κάνοντας αυτή την εργασία γίναμε πλουσιότεροι σε γνώσεις, και αισθήματα. Γνωρίσαμε καινούριους ανθρώπους οι οποίοι έγιναν και δικοί μας, γιατί μας είπαν τη προσωπική τους ιστορία. Τώρα που θα τους συναντάμε στους δρόμους δε θα είναι κάποιοι άγνωστοι παππούδες ή γιαγιάδες αλλά οι δικοί μας άνθρωποι.

Αγαπήσαμε το Συνοικισμό και αισθανόμαστε την ανάγκη να τον προστατέψουμε και τώρα ως παιδιά αλλά και στο μέλλον ως ενήλικες.

Ευχαριστούμε την κυρία μας που μας έδωσε την ευκαιρία να κάνουμε αυτή την εργασία, αλλά και όσους μας βοήθησαν για να την πραγματοποιήσουμε.

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ Ε1